

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi perusteet, joiden nojalla tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten tuottamista suoritteista perittäisiin maksuja.

Suoritteilla tarkoitetaan asiain ratkaisemiseksi suoritettavaa käsittelyä, viranomaistojen toimenpiteitä ja toimituskirjoja. Esityksen mukaisesti kaikki maksut olisivat kiinteitä. Varsinaisten oikeudenkäyntiasioiden käsittelystä perittävien oikeudenkäyntimaksujen suuruudet, jotka vahvistettaisiin laissa, olisivat huomattavasti alle omakustannushinnan. Muiden asioiden käsittelystä, toimenpiteistä ja toimituskirjoista perittävien maksujen suuruudet ehdotetaan vahvistettavaksi asetuksella enintään suoritteiden tuottamisesta aiheutuvia keskimääräisiä kokonaiskustannuksia vastaaviksi. Asia- ja asiakaskohtaiset maksuvapautukset tulisivat pääpiirteittäin pysymään nykyisenlaisina. Asian käsittely työtuomioistuimessa ja markkinatuomioistuimessa muuttuisi maksulliseksi. Liikevaihtovero-oikeuden ja vakuutus-oikeuden osalta ehdotetaan säilytettäväksi nykyinen käsittelyn maksuttomuus.

Tarkoitus on yhtenäistää maksujen määräämisperusteet, yksinkertaistaa maksun määrää-

mistä, mahdollistaa nykyaikaisten kassanhoito- ja kirjanpitojärjestelmien käyttöönotto ja helpottaa kansalaisten asiointia viranomaisessa. Uudistuksen toteuttamisella on arvioitu saavutettavan viranomaisten toimintojen tehostumista ja asiakaspalvelun parantumista. Uusilla tuomioistuintuloilla on laskettu katettavan tuomioistuinten kokonaiskustannuksista noin yksi neljäsosa, kun nykyisin perusteiden kattavuus on yksi viidesosa.

Uudistus ehdotetaan toteutettavaksi siten, että säädetään laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista. Hakemus-, toimitus- sekä toimituskirjamaksujen suuruudet vahvistettaisiin lain perusteella annettavalla asetuksella. Esitykseen sisältyvät myös ehdotukset tarvittaviksi muutoksiksi eräisiin muihin lakeihin. Yleisen alioikeuden, maistraatin ja julkisen notaarin suoritteista perittävien maksujen perusteista annettu laki samalla kumottaisiin.

Tähän esitykseen liittyen erikseen annetaan esitys leimaverolain muuttamisesta.

Uudistus on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kolmen kuukauden kuluttua sen hyväksymisestä.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	2. Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta	22
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	3	3. Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun	
1.1. Tavoitteet	3	lain 7 §:n 2 momentin kumoamisesta	22
1.2. Keinot	3	4. Laki jakolain muuttamisesta	23
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	3	5. Laki vesilain 21 luvun 9 §:n muuttamisesta	23
2.1. Lainsäädäntö	3	6. Laki työtuomioistuimesta annetun lain 45 §:n	
2.2. Käytäntö	4	muuttamisesta	24
2.3. Asian valmistelu	7	7. Laki markkinatuomioistuimesta annetun lain	
3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutuk-		15 §:n muuttamisesta	24
set	7	8. Laki eräiden asiakirjojen lähettämisestä tuomio-	
4. Esityksen taloudelliset vaikutukset	7	istuimille annetun lain 4 §:n 2 momentin kumoa-	
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	9	misesta	25
1. Lakiehdotusten perustelut	9	LIITTEET	26
1.1. Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushal-		Rinnakkaistekstit (liite 1)	26
lintoviranomaisten suoritteista perittävistä		2. Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta	26
maksuista	9	3. Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun	
1.2. Oikeudenkäymiskaari	15	lain 7 §:n 2 momentin kumoamisesta	27
1.3. Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä .	15	4. Laki jakolain muuttamisesta	27
1.4. Jakolaki	15	5. Laki vesilain 21 luvun 9 §:n muuttamisesta	28
1.5. Vesilaki	15	6. Laki työtuomioistuimesta annetun lain 45 §:n	
1.6. Laki työtuomioistuimesta	16	muuttamisesta	30
1.7. Laki markkinatuomioistuimesta	16	7. Laki markkinatuomioistuimesta annetun lain	
1.8. Laki eräiden asiakirjain lähettämisestä		15 §:n muuttamisesta	30
tuomioistuimille	17	8. Laki eräiden asiakirjojen lähettämisestä tuomio-	
2. Tarkemmat säännökset	17	istuimille annetun lain 4 §:n 2 momentin kumoa-	
3. Voimaantulo	17	misesta	31
4. Säättämisjärjestys	17	Asetusluonnos (liite 2)	32
LAKITEKSTIT	18		
1. Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintovi-			
ranomaisten suoritteista perittävistä maksuista .	18		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Tavoitteet

Tavoitteena on yhtenäisen maksujärjestelmän aikaansaaminen kaikissa tuomioistuimissa ja niiden toimintaan läheisesti liittyvissä oikeushallintoviranomaisissa. Perusajatuksena on, että tuomioistuinten ja muiden oikeushallintoviranomaisten toiminnasta aiheutuvat menot voitaisiin, kuten nykyisinkin tapahtuu, osittain kattaa palveluksia käyttäviltä asianosaisilta perittävien maksuin. Maksujen suuruus tulisi määrittää siten, että niillä ei ole oikeusturvan hakemista estävää tai tarpeettomasti rajoittavaa vaikutusta. Tästä syystä tuomioistuinten palveluksia hinnoiteltaessa ei yleensä voida soveltaa täyden maksun periaatetta, ja määrättyjen asioiden ja asianosaisten osalta on säädettävä lisäksi maksuvapautuksia. Järjestelmää täydentää maksuttomasta oikeudenkäynnistä annettu laki.

Maksujärjestelmän piiriin tulevien tuomioistuinten sekä oikeushallintoviranomaisten kannalta pyritään siihen, että niiden palveluista perittävien korvausten määrittäminen olisi yksinkertaista ja selkeää: erityyppisistä suoritteista perittävät maksut olisivat maksuja koskevassa laissa ja asetuksessa. Hinnoittelun kannalta erilaisia suoritteita olisi mahdollisimman vähän. Maksut olisivat kiinteitä siten, että niiden suuruus perustuisi kohtuullisuuteen ja asiatyypin keskimääräiseen kokonaiskustannukseen. Kiinteiden maksujen määrittämisessä otettaisiin huomioon suoritteen tuottamisesta aiheutuvien kokonaiskustannusten lisäksi ne tekijät, joiden nojalla maksun suuruus on perusteltua vahvistaa kokonaiskustannuksia alemmaksi. Kassanhoito ja kirjanpito yksinkertaistetaan ja nykyaikaistetaan. Tulokehityksen seuranta saatetaan tarkaksi ja nopeaksi. Pyrkimystä tulostavastuullisuuteen edistetään.

Palveluksia käyttäville asiakkaille tehdään mahdolliseksi arvioida etukäteen se, mitä oikeudenkäynti tai muut kyseessä olevien viranomaisten palvelukset maksavat, mikä osaltaan vaikuttaisi siihen, että tarpeettomia asioita ei ollenkaan saatettaisi käsiteltäväksi.

1.2. Keinot

Leimaverolakiin (662/43), eräiden viranomaisten toimituskirjoista ja virkatoimista suoritettavain maksujen perusteista annettuun lakiin eli toimituskirjalakiin (806/42) ja eräisiin erityislakeihin perustuvasta toimituskirjojen myyntijärjestelmästä luovutaan. Maksuja koskevalla lailla säädetään varsinaisesta oikeudenkäynnistä perittävien oikeudenkäyntimaksujen suuruuksista, muista suoritteista asetuksella säädettävien maksujen yleisistä perusteista, maksuvelvollisuudesta, asia- ja asiakaskohtaisista maksuvapautuksista, maksun perimis- ja määräämismenettelystä sekä siitä, miten maksua koskevaan ratkaisuun haetaan muutosta. Asetuksella säädetään hakemusasioiden käsittelystä perittävien hakemusmaksujen ja toimitusmaksujen sekä toimituskirjamaksujen suuruuksista sekä erillisten kustannusten perimisestä ja maksusuoritusten viivästymisestä aiheutuvista seuraamuksista. Leimaverolakiin ja muihin säädöksiin, joissa on esityksen piiriin kuuluvien viranomaisten noudatettavia maksusäännöksiä, tehdään tarvittavat muutokset.

Kassanhoidon ja kirjanpidon kehittämiseksi hankitaan nykyaikaisen tietotekniikan mukaiset laitteet ja ohjelmat. Henkilökunta koulutetaan niiden käyttämiseen.

Kansalaisten asiointia tuomioistuimissa vaikeuttavia tekijöitä poistetaan. Velvollisuus varustaa vesioikeudelle, maa-oikeudelle, hovioikeudelle ja ylimmille tuomioistuimille jätettävät asiakirjat liiteleimalla poistetaan leimaverolakia muuttamalla. Myytävien suoritteiden maksaminen tehdään asiakkaan kannalta mahdollisimman joustavaksi. Hinnoittelun yksinkertaisuudella asianosaiselle mahdollistetaan suoritteista perittyjen maksujen oikeellisuuden tarkistaminen.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Lainsäädäntö

Valtion viranomaisten virkatoimista ja toimituskirjoista perittävistä maksuista ja valtion

yleisten laitosten käyttämisestä perittävien maksujen yleisistä perusteista oli aikaisemman hallitusmuodon 62 §:n mukaan säädetty laila. Valtion (vanhalla) maksuperustelaila (980/73) säädettiin valtion viranomaisten suoritteista perittävien maksujen yleiset perusteet. Sanotun lain nojalla on annettu jäljempänä mainittavissa tuomioistuimissa ja oikeushallintoviranomaisissa sovellettavia maksuasetuksia.

Hallitusmuodon VI lukua on muutettu 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetulla ja 1 päivänä maaliskuuta 1992 voimaan tulleella lailla (1077/91). Uuteen VI lukuun sisältyvän 62 §:n mukaan valtion viranomaisten virkatoimien, palvelujen ja muun toiminnan maksullisuuden sekä perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään lailla. Tämän mukaan riittää, että laissa säädetään vain maksujen yleiset perusteet. Laissa ei täten tarvitse säätää, mistä kaikista toimista ja palveluista maksu peritään. Valtion vanhan maksuperustelain korvaava uusi valtion maksuperustelaki (150/92) on annettu 21 päivänä helmikuuta 1992 ja se on tullut voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1992. Uudella maksuperustelaila on kumottu myös eräiden viranomaisten toimituskirjoista ja virkatoimista suoritettavain maksujen perusteista annettu laki (jäljempänä *toimituskirjalaki*). Kumotun maksuperustelain ja kumotun toimituskirjalain nojalla annetut asetukset ovat voimassa enintään vuoden 1993 loppuun saakka, jollei niitä erikseen sitä ennen kumota. Uusi valtion maksuperustelaki on yleislaki, jonka antamien perusteiden nojalla kukin ministeriö päättää hallinnonalansa suoritteiden maksullisuudesta ja julkisoikeudellisten maksujen suuruudesta sekä mitkä ovat liiketaloudellisesti hinnoiteltavia suoritteita. Asianomainen viranomainen hinnoittelee muut kuin julkisoikeudelliset suoritteet.

Tuomioistuinten suoritteista perittäviä maksuja koskevia yksityiskohtaisia säännöksiä sisältyy seuraaviin säädöksiin: leimaverolaki, toimituskirjalain nojalla annettu asetus toimituskirjojen lunastuksesta ja toimituspalkkioista (807/42, *toimituskirja-asetus*), valtion maksuperustelain nojalla annettu asetus oikeaksi todistamattomista jäljennöksistä valtiolle perittävistä maksuista (110/77, *kopioasetus*), laki ja asetus asiakirjain lähettämisestä (74 ja 75/54), laki ja asetus eräiden asiakirjain lähettämisestä tuomioistuimille (248 ja 655/65). Yksittäisiä käytännössä sovellettavaksi tulevia maksuja ja kustannusten korvaamisia koskevia säännöksiä

on lisäksi oikeudenkäymiskaassa (24 luvun 7 § ja 30 luvun 25 §), maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetussa laissa (7 §:n 2 momentti), jakolaissa (328 ja 329 §) ja -asetuksessa (181 ja 182 §) sekä vesilaissa (21 luvun 9 §). Alioikeuksien osalta maksujärjestelmä on toteutettu yleisen alioikeuden, maistraatin ja julkisen notaarin suoritteista perittävien maksujen perusteista annetulla lailla (285/87, *alioikeuden maksuperustelaki*) ja yleisen alioikeuden, maistraatin ja julkisen notaarin suoritteista perittävistä maksuista annetulla asetuksella (290/87, *alioikeuden maksuasetus*). Haastemiesten suoritteista perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelain nojalla annetulla asetuksella haastetiedoksiannoista suoritettavista maksuista (1239/90). Huoneenvuokra-asioiden käsittelyn ja asiakirjojen maksuttomuudesta säädetään oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetuissa laissa ja asetuksessa (650/73 ja 940/73). Markkinatuomioistuimen asia- ja toimituskirjojen maksuttomuudesta säädetään markkinatuomioistuimesta annetun lain 15 §:n 2 momentissa (41/78). Työtuomioistuimesta annetun lain (646/74) 45 § sisältää työtuomioistuimesta annettavia päätöksiä ja asiakirjoja koskevan maksuvapautuksen.

2.2. Käytäntö

Leimaverolain nojalla määrätään asiakkaalle annettavan toimituskirjan hinta korkeimmassa oikeudessa, korkeimmassa hallinto-oikeudessa, hovioikeuksissa, maa-oikeuksissa, vesiylίοikeudessa ja vesioikeuksissa sekä lääninoikeuksissa. Vakuutus-oikeus ja työtuomioistuin mainitaan leimaverolaissa niiden viranomaisten luettelossa, joiden toimituskirjoista suoritetaan leimaveroa. Ne eivät kuitenkaan säädettyjen vapautusten johdosta peri leimaveroa. Toimituskirjoista ja erinäisistä asiakirjoista perittävää leimaveroa on viimeksi korotettu vuoden 1992 alusta lukien. Leimaverolaissa määritetään asiakkaalle annettavan toimituskirjan hinta ensisijaisesti sivuluvun perusteella. Viranomaiset on tässä suhteessa jaettu kuuteen eri ryhmään. Kalleimpaan eli 1 ryhmään kuuluvat muun muassa korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus. Seuraavaan 2 ryhmään kuuluvat hovioikeudet, vesiylίοikeus, vakuutus-oikeus ja työtuomioistuin. Lääninoikeus on 3 ryhmässä, maa- ja vesioikeudet ryhmässä 5. Ryhmään 6 kuuluvat kaupunginviskaalit ja Ahvenanmaan maakun-

nan maakunnansyyttäjää. Leimaverolaisissa on eräiden toimituskirjojen osalta säädetty perittäväksi erityinen lisäleima (8 §). Esimerkiksi korkeimman oikeuden tuomiosta ja päätöksestä peritään lisäleimaa 415 markkaa. Määrättyjen toimituskirjojen osalta on sivulukuperusteisen leiman ja lisäleiman sijasta säädetty perittäväksi asiakirjakohtainen leimavero (10 §).

Leimaverovelvollinen on se, jolle toimituskirja tulee. Leimaverovapautta koskevat säännökset ovat leimaverolain 2, 11 ja 12 §:ssä. Näissä on leimaverosta vapautettu yhtäältä määrätty asianosaistahot (2 ja 11 §) ja toisaalta määrätty toimituskirjat (12 §). Leimaverotulot toimituskirjoista kattavat yleensä enintään toimituskirjain laatimisesta johtuvat kustannukset.

Leimaverolain 13 §:ssä säädetään liiteleimasta. Sen mukaan korkeimmalle oikeudelle, korkeimmalle hallinto-oikeudelle, hovioikeudelle, maaoikeudelle ja vesituomioistuimille jätettävät asiakirjat on varustettava eräin poikkeuksin leimalla, joka on suuruudeltaan tuomioistuimesta riippuen 7, 12 tai 17 markkaa. Velvollisuus varustaa asiakirjat liiteleimoin aiheuttaa asiakkaille ja tuomioistuimille paljon perusteetonta vaivaa. Liiteleimoina kertyvät tulot ovat vähäisiä.

Toimituskirjalain ja -asetuksen merkitys suoritteista perittävien maksujen perusteena on tuomioistuinlaitoksen osalta vähentynyt lähes olemattomiin toteutetun tuomareiden kokonaispalkkauksen johdosta. Maaoikeudet ovat ainoita tuomioistuimia, jotka mainittua asetusta enää soveltavat, nekin siten, että lunastukset ja toimituspalkkiot peritään leimaverona valtiolle (leimaverolain 8 a §).

Valtion tulojen kannalta merkittävin edellä jaksossa 2.1. mainituista säädöksistä on alioikeuden maksuperustelain nojalla annettu asetus yleisen alioikeuden, maistraatin ja julkisen notaarin suoritteista perittävistä maksuista. Asetuksessa säädetty maksut ovat asia- tai käsittelykertakohtaisia ja suuruudeltaan kiinteitä. Kun alioikeuden maksuperustelaki edellyttää, että riita- ja rikosasioissa maksujen tulee kattaa vähintään 20 prosenttia ja muissa asioissa vähintään 60 prosenttia keskimääräisistä

kokonaiskustannuksista, on maksujen suuruus vuonna 1987 vahvistettu asetuksella varsinaisasioissa noin 5—10 % ja muissa asioissa 10—20 % laissa edellytettyä vähimmäistasoa korkeammaksi. Rahan arvon alentumisen takia näitä maksuja olisi tarkistettava vuonna 1993.

Haastemiehet perivät haastetiedoksiannoista suoritettavista maksuista annetun asetuksen mukaisesti tiedoksiantomaksua, peruutusmaksua sekä maksua asiakirjan oikeaksi todistamisesta ja jäljennösmaksua. Tulokehitystä on rajoittanut se, että eräissä lainsäädäntöuudistuksissa, muun muassa avioliittolain muutoksessa (411/87), on velvollisuutta hoitaa tiedoksianto siirretty tuomioistuimelle, kun se aiemmin oli asianosaisen huolena. Tuomioistuin valtion viranomaisena on vapautettu maksun suorittamisvelvollisuudesta.

Asiakirjoista, jotka asiakkaalle lähetetään postitse, on peritty posti- ja lähetysmaksuja. Korkeimmassa oikeudessa, hovioikeuksissa, maaoikeuksissa ja yleisissä alioikeuksissa sovelletaan asiakirjojen lähettämisestä tuomioistuimille annettua lakia ja asetusta. Muissa tuomioistuimissa ja oikeushallintoviranomaisissa sovelletaan asiakirjojen lähettämisestä annettua lakia ja asetusta. Perityt posti- ja lähetysmaksut ovat olleet määrältään vähäisiä. Mainittujen asetusten posti- ja lähetysmaksuja koskevat pykälät on kumottu vuonna 1992. Alioikeuksissa ja maistraateissa ei ole peritty erikseen posti- ja lähetysmaksuja alioikeuden maksulainsäädännön tultua voimaan.

Kopioasetusta sovelletaan kaikissa tuomioistuimissa ja oikeushallintoviranomaisissa annettaessa oikeaksi todistamattomia jäljennöksiä. Asetuksen käytännön merkitys on vähäinen, koska pelkkien kopioiden antaminen tuomioistuimista ei ole yleistä. Kopioasetus on voimassa enintään vuoden 1993 loppuun saakka.

Asian käsittelystä johtuneet erilliset kustannukset, näistä tärkeimpinä kuulutuskustannukset lehdissä, peritään erikseen. Alioikeuksien toimesta suoritettujen kuulutusten osalta kustannukset on pääosin sisällytetty asian käsittelystä perittävään maksuun.

Valtiolle perityt tulot ja kustannusvastaavuus

Valtiolle perittiin tuomioistuimissa tuloja vuonna 1991 seuraavasti:

	mk	%
— tuomioistuinmaksut (alioikeudet ja maistraatit)	153 800 176	86,4
— tiedoksiantomaksut (raastuvanoikeudet ja maistraatit)	16 951 333	9,5
— leimaverot	6 501 864	3,6
— korkein oikeus	430 883	
— korkein hallinto-oikeus	706 726	
— hovioikeudet	4 258 709	
— lääninoikeudet	456 182	
— maaoikeudet	221 088	
— vesiylίοikeus	311 253	
— vesioikeudet	117 023	
— posti- ja lähetyksmaksut	694 952	0,4
— korkein oikeus	45 670	
— korkein hallinto-oikeus	61 658	
— hovioikeudet	387 021	
— lääninoikeudet	129 456	
— maaoikeudet	33 107	
— vesiylίοikeus	12 966	
— vesioikeudet	25 074	
— kopiomaksut	133 672	0,1
— korkein oikeus	28 355	
— korkein hallinto-oikeus	23 488	
— hovioikeudet	40 317	
— lääninoikeudet	5 544	
— maaoikeudet	17 674	
— vesiylίοikeus	2 475	
— vesioikeudet	12 840	
— työtuomioistuin	—	
— markkinatuomioistuin	542	
— vakuutusοikeus	1 645	
— liikevaihtovero-oikeus	792	
yhteensä	178 081 997	100,0

Luvut perustuvat sisäisen kirjanpidon tietoihin, minkä lisäksi leimaverotuloihin on sisällytetty arvioidut liiteleimatulot 335 000 mk. Sitä vastoin puhtaasti veroperusteisia leimaverolain 4 ja 7 lukujen mukaisia leimaverotuloja, joita uudistus ei koske, ei sisälly taulukkoon.

Tulojen suhde kustannuksiin eli *kattavuus* eri tuomioistuimissa vuonna 1991 oli seuraava:

Virasto	Tulot, mk	Kustannukset, mk	Kattavuus %
korkein oikeus	504 908	30 868 128	1,6
korkein hallinto-oikeus	791 872	41 550 656	1,9
hovioikeudet	4 686 047	147 966 739	3,2
läänioikeudet	591 182	91 888 729	0,6
alioikeudet ja maistraatit	170 751 509	457 015 516	37,4
maaoikeudet	271 869	9 210 408	3,0
vesiylioikeus	326 694	13 816 456	2,4
vesioikeudet	154 937	21 806 466	0,7
työtuomioistuin	—	5 293 291	0,0
markkinatuomioistuin	542	1 400 082	0,0
vakuutus-oikeus	1 645	16 713 965	0,0
liikevaihtovero-oikeus	792	9 274 910	0,0
yhteiset kustannukset	—	40 447 208	0,0
yhteensä	178 081 997	887 252 554	20,1

Kustannusluvut perustuvat tilinpäätöstietoihin, minkä lisäksi niihin on lisätty laskennalliset määrät käytössä olevista valtion omistamien toimitilojen kiinteistökustannuksista (60 mk/m²/kk) ja siivouskustannuksista (12 mk/m²/kk).

2.3. Asian valmistelu

Asia on valmisteltu oikeusministeriön syksyllä 1990 asettamassa työryhmässä, jossa ovat olleet edustettuina oikeusministeriön lisäksi valtiovarainministeriö, korkein oikeus, korkein hallinto-oikeus, Uudenmaan läänioikeus ja Etelä-Suomen maaoikeus. Tämä työryhmä on valmistelussaan ottanut huomioon asiassa aiemmin virkamiestyönä tehdyn ehdotuksen sekä siitä saadut lausunnot. Työryhmä on valmistelun aikana kuullut useita tuomioistuimia, joita uudistus koskee ja jotka eivät ole olleet työryhmässä edustettuina. Työryhmän syksyllä 1991 valmistuneesta ehdotuksesta oikeusministeriö on pyytänyt vielä lausunnon valtiovarainministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, ylimmiltä tuomioistuimilta, hovioikeuksilta ja erityistuo-
mioistuimilta sekä Suomen Asianajajaliitolta. Valtiovarainministeriö katsoi, että lain tasolla tulee säätää vain maksullisuuden perusteet ja maksujen suuruuden perusteet, ei yksittäisiä maksuja tai maksuvapautuksia. Valtiovarainministeriön mielestä oikeushallinnossakaan ei tulisi tuottaa maksuttomia suoritteita. Vakuutus-oikeuden ja liikevaihtovero-oikeuden suoritteita ei tulisi ainakaan lain tasolla säätää maksuttomaksi. Jäljempänä yksityiskohtaisten perustelujen alussa on käsitelty kysymystä, miksi tuomioistuinten suoritteista perittäviä maksuja ei ole katsottu voitavan määrätä

uuden valtion maksuperustelain nojalla ja miksi määrättyjen asioiden käsittelyn maksuttomuus tulee säätää lailla. Muutoin lausunnonantajien huomautukset on otettu mahdollisuuksien mukaan huomioon esityksen viimeistelyssä.

3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Organisatorisesti uudistus merkitsisi kassanhoidon ja kirjanpidon osalta vähäisiä uudelleenjärjestelyjä.

Esityksen toteuttaminen muuttaisi eräiden virkamiesten tehtäviä. Henkilöstön määrää uudistus ei lisäisi eikä vähentäisi.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Alioikeudessa luovuttaisiin lähes kokonaan käsittelykertakohtaisista maksuista, muutoin muutokset olisivat vähäisiä. Vuodelta 1987 olevia nykyisiä maksuja tarkistettaisiin rahan arvon muutosta vastaavasti ja suhteutettaisiin muiden tuomioistuinten maksuihin. Muiden tuomioistuinten suoritteista perittävät maksut tulisivat nousemaan jossakin määrin. Varsinaiset oikeudenkäyntimaksut jäisivät huomatta-

vasti alle niin sanotun omakustannusarvon. Oikeudenkäyntiasioiden käsittelystä perittäviksi ehdotettujen uusien maksujen suhteesta ny-

kyisiin maksuihin ja leimaveroihin sekä omakustannusarvoihin eri tuomioistuimissa voidaan esittää seuraava hintavertailu:

Tuomioistuin	Omakust.arvo mk	Maksut		kattavuus % ^x
		nyk. mk	uusi mk	
korkein oikeus	8 312	415+50/s+a	1 000	12,0
korkein hallinto-oikeus	7 637	415+50/s+a	1 000	13,1
hovioikeus	8 050	140+37/s+a	800	9,9
lääninioikeus	3 225	42+28/s	400	12,4
alioikeus	1 989	n. 620	750	37,7
maaoikeus	8 333	10/s+ab	800	9,6
vesiylioikeus	52 577	140+37/s+a	900	1,7
vesioikeus	22 166	10/s+a	800	3,6
markkinatuomioistuin	62 317	—	1 000	1,6
työtuomioistuin	35 508	—	1 000	2,8
vakuutusosikeus	1 808	—	—	—
liikevaihtovero-oikeus	5 748	—	—	—

a = tuomioistuimelle jätettävät asiakirjat on varustettava myös liiteleimoilla (leimaverolain 13 §)

b = lisäksi peritään erikseen kuulutuskustannukset

s = sivu

x = kattavuudella tarkoitetaan tässä ehdotetun uuden hinnan suhdetta suoritteen omakustannusarvoon

Esimerkki nykyisin asialle muodostuvasta hinnasta korkeimmassa oikeudessa (KKO). Muutoksenhakija on toimittanut 3 asiakirjaa KKO:lle. KKO:n päätöksessä on 5 sivua. Asia on tällöin maksava: liiteleimat 3 × 17 mk, päätös 415 mk + 5 × 50 mk eli yhteensä 716 mk.

Yksityiskohtaiset hinnoittelusuunnitelmat ilmenevät ehdotettavan maksulain lisäksi ohkeen liitetystä asetusluonnoksesta (liite 2).

Tuomioistuinten maksuina perimien tulojen arvioidaan lisääntyvän nykyisestä 178 miljoonasta markasta 231 miljoonaan markkaan vuodessa. Noin 216 miljoonaa markkaa eli 93 % tuloista kertyy alioikeuksissa. Tulojen kattavuus nousee nykyisestä 20 %:sta noin 26 %:n tasolle. Tuomioistuimittain tulokertymän ja kattavuusprosentin (tulojen suhde kustannuksiin) arvioidaan olevan seuraavan:

	milj. mk	kattavuus %
korkein oikeus	1,90	6,2
korkein hallinto-oikeus	4,43	10,7
hovioikeudet	5,30	3,6
lääninioikeudet	1,53	1,7
alioikeudet ja maistraatit	215,56	47,2
maaoikeudet	0,83	9,0
vesiylioikeus	0,39	2,8
vesioikeudet	0,84	3,9
markkinatuomioistuin	0,03	1,9
työtuomioistuin	0,14	2,7

liikevaihtovero-oikeus	—	0,0
vakuutusosikeus	—	0,0

Se, että kattavuusprosentti vaihtelee tuomioistuimittain, johtuu niissä käsiteltävien asioiden erilaisuudesta, maksuvapautuksista, tuomioistuinten kokoonpanoa koskevista eroista ja pyrkimyksistä pitää maksut kohtuullisina. Alioikeuksissa sekä markkamääräisesti että suhteellisesti kertyvät huomattavat tulot selittyvät hakemusasioiden, erityisesti kiinteistöasioiden, suurella määrällä ja niiden lähellä omakustannusarvoa olevilla hinnoilla. Nykytilanteeseen nähden kattavuuserot tuomioistuinten kesken pienenevät.

Maksujärjestelmän käyttöönotto kyseessä olevissa viranomaisissa edellyttää, että niihin hankitaan ajanmukaiset kassanhoito- ja tilinpitolaitteet ja -järjestelmät, mistä arvioidaan aiheutuvan noin miljoonan markan meno.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista

Yleistä. Valtion maksuperustelain mukaan oikeusministeriön toimivaltaan kuuluisi päättää hallinnonalan viranomaisten suoritteista perittävistä maksuista. Tuomioistuinten ja oikeushallintoviranomaisten osalta on kuitenkin päädytty ehdottamaan, että keskeisistä maksuista ja muiden maksujen perusteista säädetään omassa laissa. Valtion maksuperustelaki edellyttää pääsääntöisesti maksujen vahvistamista suoritteiden täyden omakustannusarvon mukaisesti, josta olisi mahdollista poiketa muun muassa oikeudenhoidollisista ja sosiaalisista syistä. Omakustannusarvo taikka siitä poikkeuksenomaisesti säädettyä alempi maksutaso sopii huonosti tuomioistuinsuoritteiden hinnoitteluperusteeksi, koska maksut eivät saa muodostua oikeusturvaa estäviksi tai rajoittaviksi. Valmistelun yhteydessä oikeuslaitoksen edustajat ovat korostaneet oikeudenkäynnistä perittävien maksujen liittyvän läheisesti kansalaisten oikeusturvaan ja voivan tosiasiallisesti estää asianosaista toteuttamasta oikeuksiaan, minkä vuoksi niiden perusteet ja taso on vahvistettava eduskunnan säätämällä lailla. Kun oikeusturvanäkökohdat edellyttävät, että tietyt asiat on käsiteltävä kokonaan maksuitta ja tietyt asianosaistahot ovat vapaat maksuvollisuudesta, on myös näistä seikoista säädetty lailla. Järjestelmän kokonaisuuden vuoksi lakiin on lisäksi sisällytetty eräitä valtion yleistä maksuperustelainsäädäntöä vastaavia säännöksiä, koska viittaussäännökset tekisivät laista vaikeasti luettavan ja tulkittavan. Tämä kanta valittiin jo säädettäessä laki yleisen ali-oikeuden, maistraatin ja julkisen notaarin maksujen perusteista. Nyt ehdotettu laki pohjautuu osin mainittuun lakiin, mutta on sitä laajalaisempi ja yksityiskohtaisempi.

1 §. *Sovelletamisala.* Pykälän 1 momentin mukaan lain piiriin kuuluisivat tuomioistuimet, maistraatit, julkiset notaarit, haastemiehet, kaupunginviskaalit sekä maakunnansyyttäjät. Lisäksi lakia sovellettaisiin Ahvenanmaan lääninhallituksen yhteydessä toimivassa lääninoikeudessa. Luettelo on tyhjentävä. Esimerkiksi

kaupunginvouti, joka on oikeushallintoviranomainen, ei kuulu laissa tarkoitettuihin viranomaisiin. Kaupunginvoudin suoritteista perittävistä ulosottomaksuista on säädetty erikseen.

Lain piiriin tulevat kuulumaan kaikki yleiset tuomioistuimet: korkein oikeus, korkein hallinto-oikeus, hovioikeudet (6), lääninoikeudet (12), tuomiokunnat (71) niissä toimivine kihlakunnanoikeuksineen, raastuvanoikeudet (26) sekä erityistuomioistuimet: maa-oikeudet (4, jastoineen 8), vesiylioikeus, vesioikeudet (3), markkinatuomioistuin, työtuomioistuin, liikevaihtovero-oikeus ja vakuutus-oikeus, näistä kaksi viimeksi mainittua kylläkin merkittävien rajoituksin. Kokemusta maksujen ja leimaverojen perimisestä asian käsittelystä taikka toimituskirjoista on mainituista tuomioistumista kaikilla muilla paitsi markkinatuomioistuimella ja työtuomioistuimella ja käsittelyn suhteen jatkossakin maksuttomaksi jäävillä liikevaihtovero-oikeudella ja vakuutus-oikeudella.

Markkinatuomioistuimessa ja työtuomioistuimessa käsiteltävien asioiden osalta on katsottu, että oikeudenkäynnin täydelliseen maksuttomuuteen ei ole sosiaalisia eikä oikeudenhoidollisia syitä. Valtakunnanoikeuden päätökset sitä vastoin jäisivät edelleen maksuttomiksi. Vankilaoikeus ei nimestään huolimatta ole varsinainen tuomioistuin. Vankilaoikeus käsittelee asioita, jotka koskevat rangaistuksen suorittamista nuorisovankilassa ja vangin eristämistä pakkolaitokseen. Näiden asioiden laadun vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista säätää vankilaoikeuden suoritteita miltaan osin maksullisiksi.

Ehdotetut muutokset nykytilaan ovat vähäisiä maksujärjestelmässä jo olevien yleisten ali-oikeuksien, maistraattien ja julkisten notaarien osalta.

Laissa tarkoitettuja haastemiehiä ovat kaikki haastemieslain 1 §:n mukaiset haastemiesten esimiehen ja haastemiehen viran haltijat (oikeusministeriön hallinnonalalla 178 virkaa, sisäasiainministeriön hallinnonalalla 76 virkaa) sekä nimismiespiirien avustavat ulosottomiehet (466). Ahvenanmaan maakunnan maakunnavoudinviraston avustavat ulosottomiehet ovat samoin laissa tarkoitettuja haastemiehiä. Maksujärjestelmän piiriin on tarkoitus lukea myös haastemieslain 6 §:ssä mainitut muut tiedok-

siantoon oikeutetut virkamiehet. Näiden maksujärjestelmään kuulumisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

Lain piiriin tulevat myös raastuvanoikeuksissa ja Ahvenanmaan kihlakunnanoikeudessa syyttäjinä toimivat oikeusministeriön hallinnonalan kaupunginviskaalit ja maakunnansyyttäjät. Muissa kihlakunnanoikeuksissa syyttäjinä toimivat sisäasiainministeriön hallinnonalan nimismiehet ja apulaisnimismiehet eivät sitä vastoin tule lain piiriin. Tällä hallinnonalaan perustuvalla erolla ei ole sanottavaa merkitystä käytännössä.

2 §. *Maksulajit.* Pykälässä määritetään maksulajit. Niiden päätyypit ovat käsittelymaksut ja toimituskirjamaksut.

Käsittelymaksu on korvausta asian käsittelystä ja suoritetuista toimenpiteistä. Käsittelymaksu sisältää korvauksen myös asiassa annettavasta toimituskirjasta, mikä asiasta ja viranomaisesta riippuen voi olla pöytäkirjanote, päätös, tuomio, todistus tai muu toimituskirja. Käsittelymaksu sisältää korvauksen myös muusta asian käsittelyyn liittyvästä viranomaisen toimenpiteestä, jollei siitä ole säädetty eri maksua tai kustannusten korvausta perittäväksi. Näitä toimenpiteitä ovat pääasiallisesti kuulutukset lehdistä ja ilmoitustauluilla, asianosaisille ja muille kuultaville toimitettavat tiedoksiannot, muille viranomaisille tehtävät ilmoitukset sekä rekistereihin tehtävät merkinnät. Erillisten kustannusten perimisestä säädetään asetuksella. Tarkoitus on, että tavanomaiset lyhyet taulukkokuulutukset virallisessa lehdestä sisällytetään asetuksella säädettyyn hakemusmaksuun kuuluviksi, mutta että muiden osalta peritään kustannukset sen mukaan kuin virallinen lehti laskuttaa. Tuomioistuimen toimesta tapahtuvaa kuuluttamista muissa lehdistä suorittaa lähinnä vain maaoikeus. Tarkoitus on asetuksella säätää perittäväksi erillinen korvaus kuuluttamisesta sanomalehdissä. Käsittelymaksuja ovat *haastemaksu*, *oikeudenkäyntimaksu*, *hakemusmaksu* ja *toimitusmaksu*. Haastemaksusta ja oikeudenkäyntimaksuista säädetään 3 §:ssä, hakemusmaksuista ja toimitusmaksuista lain 4 §:ssä säädettyjen perusteiden asetuksella.

Toimituskirjamaksuja peritään eri tilauksesta annettavista toimituskirjoista. Toimituskirjan mukaan tällöin tulee perittäväksi *otemaksu*, *jäljennösmaksu* tai *todistusmaksu*. Maksua ei peritä niistä toimituskirjoista, jotka maksuvelvolliselle annetaan käsittelymaksuun sisältyvi-

nä. Esimerkiksi toimituskirjamaksu peritään riita- tai rikosasiassa vastaajalta, joka tilaa pöytäkirjanotteen. Kantaja saa sanotun otteen käsittelymaksuun sisältyvänä.

3 §. *Haastemaksu ja oikeudenkäyntimaksu.* Varsinaisten tuomioistuinasioiden, joilla tässä tarkoitetaan riita-, rikos-, alistus- ja muutoksenhakuasioita, ylimääräistä muutoksenhakua koskevia asioita sekä läänioikeudessa ja vesi-oikeudessa myös muita lainkäyttöasioita, käsittely tapahtuu pääsääntöisesti täysilukuisessa tuomioistuimen tai sen jaoston kokoonpanossa. Alioikeudessa on tavallista, että juttua käsitellään useassa istunnossa. Muutoksenhakutuomioistuimet ovat monijäsenisiä. Niissä esittelijät valmistelevat asiat ennen istuntoa. Asian käsittelylle laskettava omakustannusarvo tulee korkeaksi tuomioistuimissa, eikä se noudata asioiden painoarvoa, oikeusastetta eikä yleensä mitään kaavaa, joka voitaisiin perustellusti ottaa hinnoittelupohjaksi. Tavoitteen mukaisesti on huolehdittava siitä, että perittävät maksut eivät saa muodostua tosiasialliseksi esteeksi oikeussuojan hakemiselle. Sanoituista syistä johtuen ehdotetaan, että haastemaksun ja oikeudenkäyntimaksujen markkamäärät vahvistetaan ensimmäisellä kerralla laissa. Myöhemmin näiden maksujen markkamääriä tultaisiin tarkistamaan asetuksella rahan arvon muutosta vastaavasti siten kuin lain 11 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi.

Alioikeudessa riita- ja asianomistajan ajamat rikosasiat pannaan vireille alioikeudelle tehtävällä haastehakemuksella. Jollei syytä ole evätä, tuomioistuin antaa haasteen, jossa vastaajaa kehoitetaan vastaamaan hakemuksessa tehtyihin vaatimuksiin haasteessa mainittuna päivänä pidettävässä istunnossa. Haaste ja haastehakemus tulee antaa tiedoksi vastaajalle. Oikeudenkäymiskaaren mukaan velvollisuus toimittaa haaste tiedoksi on kantajalla. Käytännössä kantaja saatuaan haasteasiakirjat toimittaa ne yleensä saman alioikeuden haastemiehelle tiedoksiantamista varten. Nykyisten maksusäännösten mukaan alioikeuden antamasta haasteesta peritään haastemaksu 100 markkaa ja haastemies perii tiedoksiannosta 100 markkaa tiedoksiantoa kohti. Nykyistä käytäntöä yksinkertaistaen ehdotetaan lain 3 §:n 1 momentissa säädettäväksi, että alioikeuden antamasta haasteesta peritään haastemaksua 250 markkaa, mikä sisältää korvauksen myös haasteen tiedoksiannoista. Huolenpito haasteen tiedoksiannosta kuuluu edelleen kan-

tajalle. Haastemies ei vain peri toimeksiantajalta tiedoksiantomaksua haasteen tiedoksiantomisesta. Kantaja voi sopia siitä, että haasteasiakirjat toimitetaan alioikeuden kansliasta suoraan haastemiehelle, jos haastettava on tuomioistuimen haastemiehen toimialueella. Asiakirjojen toimittaminen muun haastemiehen hoidettavaksi jäisi edelleenkin kantajan huoleksi. Pyrkimyksenä on säästää aikaa ja vaivaa. Ehdotettu haastemaksu sisältäisi näin osittaisen korvauksen haastehakemuksen tutkimisesta, haasteen kirjoittamisesta ja haasteen tiedoksiannosta vastaajalle tai vastaajille. Haastemaksua ei ehdoteta otettavaksi käyttöön muissa tuomioistuimissa, koska niissä asian vireilletulo ja tiedoksiantomenettely poikkeavat pääsääntöisesti siitä, mitä se on alioikeudessa.

Lain 3 §:n 2 momentissa vahvistetaan tuomioistuimissa perittävien oikeudenkäyntimaksujen suuruudet. Hinnittelussa on pitäydytty kohtuullisuuteen. Kaikki maksut ovat selvästi alle suoritteiden omakustannusarvon. Tavoitellun yksinkertaisuuden vuoksi tuomioistuintyypeittäin vahvistetaan vain yksi maksu lukuunottamatta vesioikeutta, jossa on perusteltua erottaa omaksi maksuluokakseen sellainen hakemusasia, jonka käsittelyyn sisältyy katselmustoimitus tai jossa on kysymys lopputarkastuksesta, koska niiden omakustannusarvo on merkittävästi korkeampi kuin muun hakemusasian. Hinnittelussa näkyy oikeusaste siten, että maksu on ylemmässä tuomioistuimessa korkeampi kuin alemmassa. Lievennyksiä oikeudenkäyntimaksujen suuruuteen säädetään pykälän 3 ja 4 momentissa.

Ainoastaan puolet oikeudenkäyntimaksusta perittäisiin 3 momentin mukaan silloin, kun ylimääräinen muutoksenhaku hylätään tai kun korkeimmassa oikeudessa ja korkeimmasa hallinto-oikeudessa käsiteltävässä valituslupa-asiaa ei valituslupaa myönnetä. Alennetut maksut ovat perusteltuja mainituissa tapauksissa sen takia, että niiden käsittelykustannukset ovat pienempiä. Ylimääräisen muutoksenhakemuksen hylkäämiseen päättyvä käsittely on pääsääntöisesti vähemmän aikaa vievä kuin normaalin muutoksenhakemuksen käsittely. Samoin ylimpien tuomioistuinten ajankäyttö asiassa, jossa valituslupaa ei myönnetä, on huomattavasti vähäisempää kuin asiassa, jossa valituslupa myönnetään ja asia tutkitaan.

Lain 3 §:n 4 momentissa säädetään, että maksua ei peritä laisinkaan, mikäli asian käsittely jää yleisessä alioikeudessa ensimmäisellä

käsittelykerralla tai muutoin ensimmäisessä oikeusasteessa joko sillensä tai kokonaan tutkimatta taikka jos muutoksenhakemusta ei tutkita tai se raukeaa. Maksuttomuus rajoittuu asianomaiseen tuomioistuimeen, se ei ulotu alemmassa tuomioistuimessa aikaisemmin perittyihin maksuihin. Maksua ei perittäisi myöskään silloin, kun ylimääräinen muutoksenhakemus hyväksytään. Ylimääräiseen muutoksenhakuun on usein syynä joku hakijasta riippumaton hyväksyttävä syy saattaa asia käsiteltäväksi muutoksenhakuajan jälkeen (menetetyn määräajan palauttaminen) tai syynä on alemman tuomioistuimen mahdollinen virhe (kantele ja purku). Tuntuu kohtuuttomalta periä maksu silloin, kun ylimääräinen muutoksenhakemus hyväksytään. Maksua ei peritä myöskään, jos asia aineellisia kysymyksiä osakkaan ratkaisematta palautetaan alemman viranomaisen käsiteltäväksi taikka siirretään toimivaltaiselle viranomaiselle. Perusteena vapautukselle on se, että asianomaisessa tuomioistuimessa asian käsittelykustannukset ovat tällöin yleensä vähäisiä, koska itse oikeuskysymystä ei tutkita vaan se siirretään toimivaltaiselle viranomaiselle, joka puolestaan perii säädetyn maksun. Mikäli asia joltain osin ratkaistaan ja joltain osin siirretään toimivaltaiselle viranomaiselle, tulee maksu periä. Esimerkiksi kun korkein hallinto-oikeus ratkaisee muutoksenhakuasiassa olevan oikeuskysymyksen ja siirtää asian tarkoituksenmukaisuusharkintaa koskevalta osin valtioneuvoston ratkaistavaksi, tulee tämän lain mukainen maksu perittäväksi korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

4 §. *Hakemusmaksut, toimitusmaksut ja toimituskirjamaksut.* Pykälässä säädetään muista kuin 3 §:n mukaisista suoritteista perittävien maksujen perusteet. Alioikeuksissa ja oikeushallintoviranomaisissa on suuri määrä erilaisia asioita, joiden osalta on perusteltua periä lähellä omakustannusarvoa oleva maksu ja joiden suuruutta on voitava joustavasti muuttaa sen mukaan kuin aihetta siihen ilmaantuu. Tällaisia asioita ovat erityisesti alioikeuden hakemusasiat ja oikeushallintoviranomaisten erilaiset toimenpiteet sekä eri tilauksesta annettavat toimituskirjat. Tämän johdosta ehdotetaan säädettäväksi, että muista kuin 3 §:ssä tarkoitetuista suoritteista perittävät maksut vahvistetaan asetuksella kiinteiksi ja enintään suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien keskimääräisten kokonaiskustannusten suuruisiksi. Tämä vastaa sitä, mitä yleisen alioikeu-

den, maistraatin ja julkisen notaarin osalta on entuudestaan voimassa. Kokonaiskustannuksia laskettaessa tulee otettavaksi huomioon monia osatekijöitä, joissa tapahtuu muutoksia. Sen vuoksi kokonaiskustannusten laskemisesta ehdotetaan säädettäväksi asetuksella.

5 §. *Maksuvelvolliset.* Pykälässä määritetään maksuvelvolliset. Pääsääntönä on, että maksuvelvollinen on asian vireillepanija tai hänen sijaansa tullut, muutoksenhakuasiassa muutoksenhakija tai hänen sijaansa tullut sekä muiden suoritteiden osalta suoritteiden tilaaja. Lisäksi pykälässä säädetään maksuvelvollisuudesta konkurssi-asiassa, lopputarkastusasiassa vesioikeudessa ja alistusasiassa. Maksuvelvollisuutta koskevat säännökset ovat pääosiltaan nykyisiä säännöksiä vastaavia.

Konkurssi-asiassa käsitellään alioikeudessa useassa eri tilaisuudessa. Nykyiseen tapaan on tarkoitus asetuksella säätää kustakin eri käsittelyvaiheesta perittäväksi eri maksu. Konkursi-asiassa maksu perittäisiin konkurssin alettua aiheuttamisperiaatetta soveltaen konkurssipesän varoista.

Lopputarkastusasia (vesilain 16 luvun 30 ja 31 § ja 18 luvun 12-14 §) tulee käsiteltäväksi vesioikeudessa vesioikeuden omasta määräyksestä. Lopputarkastus määrätään luvan ehtojen täyttämisen tarkistamiseksi, minkä vuoksi maksuvelvolliseksi säädetään luvan haltija, jonka toimenpiteiden takia tarkastus tulee tehdä.

Alistusasiat tulevat vireille monessa tapauksessa sen takia, että viranomaisen joutuu asianosaisen henkilön menettelyn vuoksi alistamaan ratkaisunsa ylemmän viranomaisen vahvistettavaksi. Esimerkiksi alistusasia voi tulla maa-oikeudessa käsiteltäväksi sen takia, että asianosainen ei ole hyväksynyt toimitusmiesten ja koasiassa tekemää päätöstä (jakolain 307-309 §). Tämän johdosta pykälässä säädetään, että alistusasiassa maksuvelvollinen on se, jonka menettelystä alistus on aiheutunut. Niissä alistusasioissa, jotka alempi viranomainen siirtää ylemmän viranomaisen vahvistettavaksi asianosaisen menettelystä riippumatta, asianosaisella ei ole maksuvelvollisuutta.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että asia-ssa, jossa vastaaja kirjallisen vastahaasteen nojalla ajaa vastakannetta, peritään haaste- ja oikeudenkäyntimaksut kummaltakin osapuolelta erikseen. Säännös tulee sovellettavaksi yleisessä alioikeudessa ja se vastaa sisällöltään nykyisin voimassa olevaa alioikeuden maksuasetuksen säännöstä.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, että samalla kirjelmällä asian vireille saattavilta asianosaisilta peritään vain yksi käsittelymaksu. Useimmissa tapauksissa samalla kirjelmällä esiintyvillä on yhteinen intressi, minkä takia yhtä useamman vireille saattajan esiintymisestä ei aiheudu merkittävästi lisätyötä. Kirjelmäkohtaiseen käsittelymaksuun on toisaalta päädytty tulkintaongelmien välttämiseksi. Tuomioistuimien voi eräissä tapauksissa toimivaltansa puitteissa erottaa yhteisellä kirjelmällä vireillepannun jutun käsiteltäväksi eri asianosaisten osalta eri juttuina, jolloin käsittelymaksut tulevat perittäviksi erikseen kultakin vireillepanijalta.

Pykälän 4 momentiksi on otettu voimassa olevan alioikeuden maksuasetuksen 14 §:n 2 momentin säännös siitä, että jos saman maksun suorittamisesta on vastuussa kaksi tai useampia maksuvelvollisia, niin he vastaavat siitä yhteisvastuullisesti eli vastuu on solidaarinen. Selvennyksenä säädetään vielä, että yhden asianosaisten maksuvapautus ei vähennä muiden asianosaisten maksuvelvollisuutta. Esimerkiksi kun holhouslautakunta ja sukulainen vaativat yhteisellä kanteella henkilön julistamista holhouksen alaiseksi, niin holhouslautakunnan maksuvapautus ei laajennu sukulaisen hyväksi. Myöskään se, että joku kantajista saa maksuttoman oikeudenkäynnin, ei laajenna vapautusta koskemaan muita kantajia. Solidaarisen vastuun hajottamista osuuksiin ja vapautuksista johtuvan vastuusuuden vähentämistä kokonaismaksusta ei ole järjestelmän yksinkertaisuuden nimissä katsottu aiheelliseksi.

6 §. *Maksuttomat suoritteet.* Pykälän 1 momentissa luetellaan ne asiat, joissa ei peritä käsittelymaksuja. Momentin 1 ja 2 kohta rajaavat käsittelymaksujen perinnän ulkopuolelle kaikki liikevaihtovero-oikeudessa ja vakuutus-oikeudessa käsiteltävät asiat. Momentin 3—5 kohdassa on lueteltu tuomioistuinkohtaisesti eräiden asioiden käsittely maksuttomaksi. Momentin 6—19 kohdassa on lueteltu ne asiat, jotka on kaikissa tämän lain piiriin kuuluvissa tuomioistuimissa ja oikeushallintoviranomaisissa käsiteltävä maksuista. Ristiriitatilanteen välttämiseksi momentin 20 kohdassa säädetään, että asioissa, joiden käsittely tuomioistuimissa on muualla laissa säädetty maksuttomaksi, ei käsittelymaksuja peritä. Mainitut vapautukset johtuvat kysymyksessä olevien asioiden luonteesta.

Pykälän 1 momentti koskee asioita, joissa on

kysymys vähävaraisten ihmisten perusturvaan liittyvistä avustuksista, muita sosiaaliasioita, asioita, joissa vastapuolena on julkinen taho, viranomaisten sisäisiä asioita sekä asioita, joiden maksuttomuutta edellyttävät kansainväliset sopimukset tai käytännön syyt. Käsite sosiaaliasia on jonkin verran tulkinnanvarainen. Sosiaaliasioihin on tavallisesti luettu kuuluvaksi ainakin kansaneläkettä, perhe-eläkettä, sairausvakuutusta, sosiaalihuoltoa, lastensuojelua, päivähoitoa, kehitysvammaisten huoltoa, päihdehuoltoa, perhepoliittisia avustuksia ja tukia, vammaishuoltoa, asevelvollisten omaisten huoltoa ja kotiuttamisrahaa sekä muut sosiaalioikeuden alaan kuuluvat yksilöä koskevat asiat. Julkisilla maksuilla tässä yhteydessä tarkoitetaan ainakin pysäköintivirhemaksu-, ylikuormamaksu- ja tarkastusmaksuasioita samoin kuin ajoneuvojen siirtokustannusten korvausasioita. Suurin osa pykälässä mainituista asioista on sellaisia, että ne käsitellään nykyistenkin säännösten mukaan maksuista. Muun muassa verovelvollisen valitus ensimmäisessä tuomioistuinstanteissa käsitellään edelleen maksuista. Mikäli maksuttomuutta haluttaisiin rajoittaa ehdotetusta, tulisi vastaavasti maksuttoman oikeudenkäynnin alaa laajentaa esim. vakuutus-oikeuden asioihin, ja säätää julkisyhteisön velvollisuudesta korvata muutoksenhakiasiaassa voittaneen muutoksenhakijan oikeudenkäyntikulut.

Pykälän 2 momentissa annetaan valtuutus säätää vapautuksia maksujen suorittamisvelvollisuudesta asetuksella, mikäli siihen on tärkeitä syitä. Säännös on tarpeellinen sen takia, että uuden lainsäädännön johdosta saattaa syntyä tulkintaongelmia esimerkiksi siitä, mikä on sosiaaliasia tai julkista maksua koskeva asia. Tärkeitä ovat sen kaltaiset syyt, joiden perusteella 1 momentissa mainittujen asioiden käsittely on säädetty maksuttomaksi. Vapautuksia olisi mahdollista säätää sekä käsittelymaksusta että toimituskirjamaksusta. Toimituskirjamaksujen suuruudestaan säädetään asetuksella.

7 §. *Maksuvelvollisuudesta vapaat.* Pykälän 1 momentti luettelee ne asianosaistahot, jotka ovat vapaat lain mukaisten maksujen suorittamisesta. Säännös on osittain nykyisen alioikeuden maksuperustelain mukainen. Momentin 3 ja 4 kohta ovat nykyisen alioikeuden maksuasetuksen mukaisia vapauttamissäännöksiä. Valtion viranomaisten maksuvapautusta rajoitettaisiin nykyisestä siten, että ainoastaan oike-

usministeriön hallinnonalan viranomaiset sekä poliisi-, syyttäjä- ja ulosottoviranomaiset olisivat kaikista ehdotetussa laissa ja sen nojalla annettavassa asetuksessa säädettyistä maksuista vapaita. Muiden valtion viranomaisten ja Ahvenanmaan maakunnan itsehallintoviranomaisten maksuvapaus poistuisi. Nämä vapauttamiset ja rajaukset perustuvat käytännön syihin ja pyrkimykseen edistää tulosbudjetointia. Valtion liikelaitoksia ja liiketoimintaa harjoittavia virastoja ja laitoksia vapautukset eivät koskisi lainkaan. Ei ole perusteita asettaa valtion liikelaitoksia ja liiketoimintaa harjoittavia virastoja ja laitoksia parempaan asemaan kuin yksityisiä liiketoiminnan harjoittajia. Maksuvelvollisuudesta vapaita eivät olisi myöskään itsenäiset julkisoikeudelliset laitokset, esimerkiksi kansaneläkelaitos, eläketurvakeskus, Suomen Pankki, Valtiontakuukeskus, eivätkä julkisoikeudelliset yhdistykset, esimerkiksi raha-automaattiyhdistys, liikenneturva, Suomen Punainen Risti, uskonnolliset yhdistykset, palikunnat ja kalastuskunnat. Kunnallisista viranomaisista ainoastaan sosiaali- ja holhousasioita hoitavat viranomaiset ehdotetaan vapauttaviksi maksuvelvollisuudesta sosiaali- ja holhousointia koskevien asioiden osalta niiden luonteen ja tärkeän yhteiskunnallisen merkityksen takia. Muutoin kunnat samoin kuin seurakunnat ovat edelleen maksuvelvollisia. Nykyisen leimaverolain tavoin vapautetaan 5 kohdassa varattomaksi asianmukaisesti todistettu henkilö hänen etuaan ja oikeuttaan koskevassa asiassa. Niin ikään leimaverolain mukaisesti 6 kohdassa vapautetaan muutoksenhakija korkeimmassa hallinto-oikeudessa maksuvelvollisuudesta, jos sanottu tuomioistuin hänen edukseen muuttaa alemman viranomaisen, ei kuitenkaan keskusverolautakunnan, veroa tai julkista maksua koskevaa päätöstä.

Pykälän 2 momentissa annetaan valtuutus säätää asetuksella vapautus maksuvelvollisuudesta, jos siihen on tärkeitä syitä. Valtuutussäännös mahdollistaa tarkoituksenmukaisiksi todettavien vapauttamistarpeiden hoitamisen nopeasti.

Pykälän 3 momentissa annetaan asian käsittellelle viranomaiselle ja maksun määräävälle virkamiehelle valtuutus määrätä yksittäistapauksessa, että asiassa ei peritä maksua. Säännös on todettu tarpeelliseksi, jotta voidaan välttyä kohtuuttomuusilta. Julkisyhteisöjen velvollisuus korvata vastapuolen oikeudenkäyntikulua on rajoitettu. Säännös voisi näin tulla

sovellettavaksi muun muassa silloin, kun asianosainen voittaa julkisyhteisöä vastaan ajamansa asian, jossa taloudellinen intressi on asianosaiselle pieni, esimerkiksi valtion varoista suoritettavaa todistajan palkkiota koskeva asia, mutta jossa annettavalla ratkaisulla on hänelle tärkeä merkitys ja ehkä ennakkopäätösarvo. Kohtuuttomuuden välttämiseksi pääasiaratkaisun yhteydessä taikka erikseen voidaan määrätä, ettei maksua peritä. Vapauttamisratkaisun tekeminen tapahtuu viran puolesta eikä se edellytä asianosaisen tekemää pyyntöä. Ratkaisun perusteluksi riittää viittaus lainkohtaan.

8 §. *Maksujen perintä.* Maksujen perimistä koskeva pykälän 1 momentti noudattaa nykyisen alioikeuden maksuperustelain vastaavaa säännöstä. Velvollisuus maksun suorittamiseen alkaa suoritteen valmistumisen jälkeen. Asetuksella olisi kuitenkin mahdollista säätää tarkemmin ajasta, jonka kuluessa maksu on suoritettava sekä ennakkomaksujen perimisestä. Maksuajasta säätäminen asetuksella on tarpeen sen johdosta, että huomattava osa maksuista tullaan nykyiseen tapaan perimään laskutuksen kautta.

Pykälän 2 momentissa säädetään maksun suorittamisen laiminlyömisestä seuraamuksista. Seuraamuksia olisivat viivästyskorko ja perimiskulut. Näiden sijaan olisi mahdollista asetuksella säätää kiinteä viivästysmaksu. Vastava säännös on osoittautunut alioikeuksissa sovellettuna tarkoituksenmukaiseksi. Asetusluonnoksen mukaan viivästysmaksu olisi 50 markkaa suoritteelta. Tarkoitus on välttyä hankalalta ja työläältä koron laskemiselta.

Pykälän 3 momentiksi ehdotetaan vastaavanlaisia säännöksiä kuin valtion maksuperustelaissa on siitä, milloin saaminen voidaan jättää perimättä. Tarkoitus on asetuksella säätää, että vähäisen maksun perimisestä voidaan valtion kokonaisuuteen huomioon ottaen luopua.

9 §. *Maksun määrääminen.* Pykälässä säädetään siitä, kuka perittävän maksun määrää ja miten siinä tapahtunut virhe voidaan korjata. Nykyisestä alioikeuden maksuperustelaista säännös puuttuu, minkä johdosta on esiintynyt epätietoisuutta, joka nyt voidaan poistaa.

Pykälän 1 momentin mukaan maksun määräisi asian ratkaisija, esittelijä, pöytäkirjanpitäjä, toimituskirjan antaja taikka muu tehtävään määrätty virkamies. Säännöksen antaman valtuutuksen perusteella maksun määrääjä voidaan kussakin eri virastossa ja eri suoritustyy-

pien osalta ratkaista tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Maksun määrääminen ei ole varsinaista tuomitsemistoimintaa vaan hallintomenettelyyn rinnastettavaa toimintaa, minkä johdosta pykälän 2 momentissa säädetään, että tapahtunut virhe voidaan oikaista noudattaen vastaavasti, mitä hallintomenettelylaissa (598/82) säädetään asia- ja kirjoitusvirheen korjaamisesta.

10 §. *Maksua koskeva muutoksenhaku.* Maksua koskeva muutoksenhakujärjestelmä on pyritty tekemään kevyeksi ja joustavaksi. Pykälässä säädetään, että maksuvelvollinen, joka katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua maksun määränneeltä virkamieheltä tai viranomaiselta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. Oikaisuvaatimuksen ratkaisijan päätöksestä olisi mahdollista hakea muutosta lääninoikeudelta valittamalla. Toimivaltainen lääninoikeus olisi se, jonka tuomiopiirissä sijaitsee sen viranomaisen kanslia, jonka suoritteesta määrätystä maksusta on kysymys. Valitusajaksi olisi 30 päivää luettuna siitä, kun valittaja on saanut tiedon oikaisuvaatimukseen annetusta ratkaisusta. Lääninoikeuden päätökseen ei saisi valittamalla hakea muutosta.

Pykälän 2 momentissa säädetään oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakukielto lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin ratkaisuihin.

11 §. *Maksujen tarkistaminen.* Pykälässä säädetään siitä, että lain 3 §:ssä säädetty maksujen suuruudet tulee tarkistaa kolmivuotiskausittain asetuksella rahan arvon muutosta vastaavasti. Lailla säädetään näin oikeudenkäyntimaksujen reaalin suuruus lain säätämisen aikaiselle tasolle. Tarvittavat tarkistukset tehdään asetuksella. Maksujen reaalityön alentaminen tai korottaminen on mahdollista vain lakia muuttamalla.

12 §. *Ulosottokelpoisuus.* Pykälässä säädetään siitä, että lain mukaiset maksut ovat ulosottokelpoisia ilman eri tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoihin annetussa laissa (367/61) säädetään. Säännös vastaa muita valtion maksujen perimistä ulosottoihin koskevia säännöksiä.

13 §. *Tarkemmat säännökset.* Asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä perittävistä maksuista sekä lain täytäntöönpanosta.

14 §. *Voimaantulo.* Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun se on hyväksytty. Lailla kumotaan samalla yleisen alioikeuden, maistraatin ja

julkisen notaarin suoritteista perittävien maksujen perusteista annettu laki ja sen nojalla annetut asetukset.

Siirtymävaihetta varten säädetään, että sellaisen asian käsittelystä, joka on tullut vireille asianomaisessa viranomaisessa ennen lain voimaantuloa, peritään käsittelymaksu enintään sen suuruisena kuin siitä oli säädetty perittäväksi maksua tai leimaveroa asian vireille tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan. Vastaavasti meneteltäisiin ennen lain voimaantuloa tilattujen toimituskirjojen suhteen.

1.2. Oikeudenkäymiskaari

Oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 7 §:ssä säädetään muun kuin muutoksenhakijan velvollisuudesta lunastaa hovioikeuden tuomio tai päätös. Säännös ehdotetaan muutettavaksi pelkäksi viittaussäännökseksi siitä, että hovioikeudessa perittävistä maksuista säädetään erikseen.

Oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 25 § sisältää säännöksen siitä, miten menetellään asianosaisen laiminlyötyä tarvittavien jäljennösten antamisen korkeimmalle oikeudelle siellä käsiteltävässä asiassa. Lainkohta ehdotetaan kumottavaksi. Jäljennösten valmistamisesta aiheutuvien kustannusten periminen tulisi määräytymään tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lainsäädännön mukaan. Tarkoitus on asetuksella antaa tämänkaltaista tilannetta koskeva yleissäännös.

1.3. Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 7 §:n 2 momentin mukaan hakemusmaksua ei peritä, jos hakemusasiassa on jollekin hakijoista myönnetty maksuton oikeudenkäynti. Koska säännös on vastoin ehdotetun maksuja koskevan lain 5 §:n 4 momentin säännöstä, ehdotetaan se kumottavaksi. Jonkun solidaarisessa maksuvastuussa olevan hakijan saama maksuton oikeudenkäynti ei siten voisi laajentua koskemaan samassa asiassa olevia maksukykyisiä hakijoita.

1.4. Jakolaki

Jakolain 328 §:ssä on säädetty maa-oikeustuo-

mareiden ja maa-oikeuden jäsenten palkkioista, korvauksista ja päivärahoista sekä maa-oikeuden istunnosta aiheutuvien menojen suorittamisesta, kustannusten korvausten perimisestä, korvausosuuksien määräämisestä ja täytännönpäntä. Pykälän säännökset ovat ajalta, jolloin tuomareiden palkkaus rakentui virkasivutuloille. Säännöksiä on myöhemmin ajanmukaistettu. Maa-oikeuden virkamiesten ja muiden jäsenten palkkaus ja palkkiot sekä kulukorvaukset määräytyvät nykyään virkaehtosopimusten tai työnantajan määräysten mukaan. Tuomioistuinten toiminnasta aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista. Siitä, peritäänkö kustannusten korvauksia asiakkaalta ja missä muodossa se tapahtuu, on edelleenkin säädetty lailla. Kustannusten perimisestä maksuina ja erityisinä kustannusten korvauksina sisältyy säännökset ehdotettuun lakiin tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista. Tämän johdosta pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädetään vain, että maa-oikeuden istunnosta aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista (1 momentti) ja että maa-oikeudessa perittävistä maksuista ja erillisten kustannusten perimisestä säädetään erikseen (2 momentti). Valtion varoista suoritettavilla kustannuksilla tarkoitetaan voimassa olevan 328 §:n 1 ja 2 momentin mukaisia kustannuksia.

Jakolain 329 §:n 1 momentissa on säännös siitä, milloin voimassa olevan jakolain 328 §:n 2 momentissa mainitut kustannukset voidaan jättää valtion vahingoksi. Säännös tarpeettomana ja ehdotetun uuden 328 §:n vastaisena tulee kumota.

Jakolain 329 §:n 2 momentti on rangaistuksenomainen säännös siitä, että maa-oikeuden istunnosta aiheutuvat kustannukset voidaan määrätä asianosaisen vastattavaksi, jos tämä on vastoin selviä syitä vaatinut maa-oikeuden istuntoa. Tätä säännöstä ei ole käytännössä sovellettu. Säännös tarpeettomana ehdotetaan kumottavaksi.

1.5. Vesilaki

Vesilain 21 luvun 9 §:n 1 ja 2 momentissa on säädetty vesiasioiden käsittelystä aiheutuvien erinäisten kustannusten maksamisesta, joita ovat tiedoksiantokustannukset, kustannukset istunnon, katselmuksen tai tarkastuksen pitä-

misestä muualla kuin oikeuden sijaintipaikalla sekä tuomioistuinten jäsenten ja virkamiesten päivärahojen ja matkakustannusten korvaukset. Koska asian käsittelystä vesituomioistuimissa aiheutuvat kustannukset otetaan ehdotetun maksuja koskevan lain mukaan huomioon suoritteiden hinnoittelussa, ehdotetaan vesilain 21 luvun 9 §:n 1 ja 2 momentin sijaan säädettäväksi uusi 1 momentti, jonka mukaan asian käsittelystä vesituomioistuimissa aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista. Asianosaisille aiheuttavia kustannuksia tämä säännös ei tarkoittaisi. Niiden osalta sovelletaan oikeudenkäymiskaaren yleisiä säännöksiä, joihin viitataan vesilain 15 luvun 13 ja 23 §:ssä. Sanotut säännökset kattavat myös lain 21 luvun 9 §:n 3 momentin säännöksen, minkä vuoksi sekin voidaan poistaa. Uudeksi 2 momentiksi ehdotetaan viittaussäännöstä siitä, että vesituomioistuimissa perittävistä maksuista säädetään erikseen. Tällä viittauksella tarkoitetaan ehdotettua lakia tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista ja sen nojalla annettavaa asetusta.

Voimassa olevan vesilain 21 luvun 9 §:n 4 momentissa on viittaussäännös siitä, että todistajan ja asiantuntijan oikeudesta saada korvausta matka- ja toimeentulokustannuksista sekä taloudellisesta menetyksestä, korvauksen maksamisesta sekä asianosaisen velvoittamisesta suorittamaan valtiolle sen varoista suoritettu korvaus on säädetty erikseen. Tämä säännös ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 3 momenttiin sellaisenaan.

Nykyisessä 21 luvun 9 §:n 5 momentissa on säädetty vesituomioistuinten ja vesioikeustuomarin toimituskirjoista suoritettavasta lunastuksesta ja virkatoimista suoritettavista toimituspalkkioista. Säännös on ajalta, jolloin vesituomioistuimissa perittiin virkasivutuloja. Momenttia tarpeettomana ja harhaanjohtavana ei oteta uuteen 9 §:ään.

1.6. Laki työtuomioistuimesta

Työtuomioistuimesta annetun lain 45 §:n 1 momentin mukaan työtuomioistuimesta annettavat ratkaisut ja tuomiot samoin kuin pöytäkirjanote annetaan maksutta asianosaisille ja kuultaviksi kutsutuille. Kun nykyisessä järjestelmässä maksuja tai maksumuotoisia leimaveroja on peritty yksinomaan toimituskirjoista,

niin on sanotunlaajuinen vapautus merkinnyt sitä, että työtuomioistuimessa ei ole peritty maksuja missään muodossa. Tästä poiketen ehdotettu maksuja koskeva laki sisältäisi säännökset, joiden mukaan työtuomioistuimessa peritään asian käsittelystä oikeudenkäyntimaksu kantajalta ja eri tilauksesta annettavista toimituskirjoista toimituskirjamaksu tilaajalta. Tämän johdosta pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että työtuomioistuimessa perittävistä maksuista säädetään erikseen.

Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan työtuomioistuimelle annettavia asiakirjoja ei tarvitse varustaa leimoilla. Liiteleimavelvollisuus ehdotetaan kaikilta osiltaan poistettavaksi leimaverolain muutoksella, minkä johdosta momentti nykymuodossaan on tarpeeton. Kun oikeudenkäyntimenettely työtuomioistuimessa edellyttää, että kaikilla asianosaisilla ovat käytettävissään jutun asiakirjat, ehdotetaan uuteen 2 momenttiin työtuomioistuinta koskevaa erityissäännöstä siitä, että toimituskirjamaksuja ei peritä asianosaisilta eikä kuultaviksi kutsutuilta heille annettavista pöytäkirjan otteista taikka ratkaisuksista. Vapautussäännöstä sovellettaisiin jutun käsittelyn yhteydessä annettavien asiakirjojen osalta. Eri tilauksesta myöhemmin annettavista asiakirjoista maksut perittäisiin.

1.7. Laki markkinatuomioistuimesta

Markkinatuomioistuimesta annetun lain 15 §:n 2 momentissa on säädetty markkinatuomioistuimen asia- ja toimituskirjojen antaminen maksuista vapaaksi. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista ehdotetun uuden lain mukaan markkinatuomioistuimessa tultaisiin perimään oikeudenkäyntimaksuja ja toimituskirjamaksuja. Tämän johdosta sanottu 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi sisältämään viittaussäännöksen siitä, että markkinatuomioistuimessa perittävistä maksuista säädetään erikseen. Käsittelyn yhteydessä asianosaisille annettavien toimituskirjojen maksuttomuudesta ehdotetaan säädettäväksi samalla tavoin kuin edellä on ehdotettu työtuomioistuimen osalta. Säännös ehdotetaan otettavaksi lisättäväksi ehdotettuun uuteen 3 momenttiin.

1.8. Laki eräiden asiakirjain lähettämisestä tuomioistuimille

Eräiden asiakirjain lähettämisestä tuomioistuimelle annetun lain kumottavaksi ehdotetussa 4 §:n 2 momentissa on säädetty siitä, että postitse tai lähetin välityksellä saapuvat asiakirjat on otettava vastaan, vaikka niitä ei ole varustettu liiteleimoin (leimaverolain 13 §). Sanoitu velvollisuus liiteleimojen käyttöön poistetaan, minkä vuoksi säännös tulee tarpeettomana kumota.

2. Tarkemmat säännökset

Ehdotetussa laissa tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista on monia valtuutussäännöksiä säättää asiasta asetuksella. Lain 4 §:ssä annetaan valtuutus säättää lainkohdassa määrättyin rajoituksin hakemusmaksuista, toimitusmaksuista ja toimituskirjamaksuista asetuksella. Lain 6 §:n 2 momentin mukaan maksujen asiakohtaisista vapautuksista on mahdollisuus säättää asetuksella, jos siihen on tärkeitä syitä. Lain 7 §:n 2 momentissa on vastaavasti mahdollistettu se, että asetuksella voidaan vapauttaa määrättyjä asianosaistahoja maksujen suorittamisesta sen lisäksi mitä 1 momentissa on säädetty, edellyttäen, että vapauttamiseen on tärkeitä syitä. Myös maksun perimisestä, maksuajasta, maksun suorittamisen laiminlyönnin johdosta perittävistä korosta ja perimiskuluista tai näiden sijaan perittäväksi tulevasta viivästysmaksusta sekä saamisen perimättä jättämisestä säädetään lain 8 §:n mukaan asetuksella. Lain 11 §:ssä velvoitetaan tarkistamaan asetuksella kolmivuotiskausittain 3 §:ssä säädettyjen oikeudenkäyntimaksujen suuruus. Lain 13 §:n

mukaan tarkempia säännöksiä perittävistä maksuista ja lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

Tarkoitus on mainittujen valtuutussäännösten nojalla antaa asetus tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista. Mainitulla asetuksella kumottaisiin valtion maksuperustelain nojalla annettu asetus haastetiedoksiannosta suoritettavista maksuista. Luonnos maksuasetukseksi on esityksen liitteenä (LIITE 2).

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan noin kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty.

4. Säättämisjärjestys

Maaliskuun 1 päivänä 1992 voimaan tulleen hallitusmuodon uuden 62 §:n mukaan valtion viranomaisten virkatoimien, palvelujen ja muun toiminnan maksullisuuden sekä perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista on säädettävä lailla. Koska ehdotettu laki sisältää hallitusmuodon 62 §:n mukaiset yleiset perusteet, niin se voidaan säätää tavallisena lakina.

Muutkaan hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset eivät sisällä mitään sellaista, mikä edellyttäisi niiden osalta muuta kuin tavallista lainsäätämisjärjestystä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tuomioistuimen, maistraatin, julkisen notaarin, haastemiehen sekä kaupunginviskaalin ja maakunnansyyttäjän suoritteista peritään maksuja valtiolle sen mukaan kuin tässä laissa säädetään. Tätä lakia sovelletaan myös Ahvenanmaan lääninoikeudessa.

2 §

Maksulajit

Tämän lain mukaan peritään *käsittelymaksuja* ja *toimituskirjamaksuja*.

Käsittelymaksuja ovat *haastemaksu*, *oikeudenkäyntimaksu*, *hakemusmaksu* ja *toimitusmaksu*. Käsittelymaksua peritään asianosaiselta korvauksena asian käsittelystä ja suoritetuista toimenpiteistä. Käsittelymaksu sisältää korvauksen myös asiassa annettavasta ratkaisun tai välipäätöksen sisältävästä toimituskirjasta, joka voi olla pöytäkirjanote, päätös, tuomio, todistus tai muu toimituskirja. Käsittelymaksu sisältää korvauksen myös muusta asian käsittelyyn liittyvästä viranomaisen toimenpiteestä, jollei siitä lailla tai asetuksella säädetä perittäväksi eri maksua tai kustannusten korvausta.

Toimituskirjamaksuja ovat *otemaksu*, *jäljennösmaksu* ja *todistusmaksu*. Toimituskirjamaksuja peritään eri tilauksesta annettavista toimituskirjoista.

3 §

Haastemaksu ja oikeudenkäyntimaksu

Yleisen alioikeuden haastehakemuksen perusteella antamasta haasteesta peritään *haastemaksuna* 250 markkaa. Tämä maksu sisältää korvauksen myös haasteen tiedoksiantamisesta. Samassa asiassa annettavasta lisähaasteesta tai

vastahaasteesta tiedoksiantoineen peritään samansuuruinen maksu.

Riita-, rikos-, alistus- ja muutoksenhakualan, ylimääräistä muutoksenhakua koskevan asian sekä lääninoikeudessa ja vesioikeudessa myös muun lainkäyttöasian käsittelystä peritään *oikeudenkäyntimaksua* seuraavasti:

Tuomioistuin	mk
korkein oikeus	1 000
korkein hallinto-oikeus	1 000
hovioikeus	800
lääninoikeus	400
yleinen alioikeus	500
maaoikeus	800
vesiylioikeus	900
vesioikeus	
— hakemusasia, jos asian käsittelyyn sisältyy katselmustoimitus tai kysymyksessä on lopputarkastus	2 000
— muu asia	800
markkinatuomioistuin	1 000
työtuomioistuin	1 000

Kun ylimääräinen muutoksenhakemus hylätään tai kun korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus valituslupa-asiassa ei myönnä valituslupaa, peritään vain puolet 2 momentissa säädetystä maksusta.

Jos asia jää yleisessä alioikeudessa ensimmäisellä käsittelykerralla tai muutoin ensimmäisessä oikeusasteessa joko sillensä tai kokonaan tutkimatta taikka jos muutoksenhakemusta ei tutkita tai se raukeaa, oikeudenkäyntimaksua ei asianomaisessa tuomioistuimessa peritä. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä myöskään, jos ylimääräinen muutoksenhakemus hyväksytään tai asia aineellisia kysymyksiä osaksikaan rat-

kaisematta palautetaan alemman viranomaisen käsiteltäväksi taikka siirretään toimivaltaiselle viranomaiselle.

4 §

Hakemusmaksut, toimitusmaksut ja toimituskirjamaksut

Muista kuin 3 §:ssä tarkoitetuista suoritteista perittävät maksut vahvistetaan asetuksella kiinteiksi ja enintään suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien keskimääräisten kokonaiskustannusten suuruisiksi. Kokonaiskustannusten laskemisesta säädetään asetuksella.

5 §

Maksuvelvolliset

Maksuvelvollinen on asian vireillepanija tai hänen sijaansa tullut. Konkurssi-asiassa maksu peritään konkurssin alettua konkurssipesän varoista. Vesioikeudessa lopputarkastusasiassa maksuvelvollinen on luvan haltija. Alistusasiassa maksuvelvollinen on se, jonka menettelystä alistus on aiheutunut. Muutoksenhakuasiassa maksuvelvollinen on muutoksenhakija tai hänen sijaansa tullut. Muiden suoritteiden osalta maksuvelvollinen on suoritteen tilaaja.

Asiassa, jossa vastaaja kirjallisen vastahaasteen nojalla ajaa vastakannetta, peritään haaste- ja oikeudenkäyntimaksut kummaltakin osapuolelta erikseen.

Jos samalla kirjelmällä yhtä useampi asianosainen saattaa asian käsiteltäväksi, peritään heiltä vain yksi käsittelymaksu. Jos tuomioistuimien erottaa eri asianosaisia koskevat asiat erikseen käsiteltäviksi, peritään kustakin näin erotetusta asiasta asianosaiselta käsittelymaksu erikseen.

Jos saman maksun suorittamisesta on vastuussa kaksi tai useampia maksuvelvollisia, vastaavat he siitä yhteisvastuullisesti. Yhden asianosaisen maksuvapautus ei vähennä muiden asianosaisten maksuvelvollisuutta.

6 §

Maksuttomat suoritteet

Tämän lain mukaisia käsittelymaksuja ei peritä:

- 1) liikevaihtovero-oikeudessa;
- 2) vakuutus-oikeudessa;

3) korkeimmassa oikeudessa asioissa, jotka koskevat muutoksenhakua vakuutus-oikeuden päätökseen;

4) korkeimmassa hallinto-oikeudessa ja läänioikeudessa sosiaaliasiassa, julkisoikeudellista palvelussuhdetta koskevissa asioissa eikä vaaleja koskevissa asioissa eikä läänioikeudessa verotusta tai julkisia maksuja koskevissa asioissa;

5) markkinatuomioistuimessa kuluttajan-suojalain (38/78) mukaisissa asioissa;

6) rikosasioissa, joissa virallinen syyttäjä on ajanut syytettä;

7) vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa tai sakon muuntorangaistusta koskevissa asioissa;

8) syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista maksettavaa korvausta koskevissa asioissa;

9) veron tai julkisen maksun ulosmittausta koskevissa asioissa;

10) huoneenvuokra-asioissa;

11) yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (/) mukaisissa asioissa;

12) ulkomaalaislain (378/91) mukaisissa asioissa;

13) pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain (408/77) eikä maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain (2/85) mukaisissa asioissa;

14) asumistukiasioissa, elatusturvaa koskevissa asioissa, tartuntatautilain (583/86) mukaisissa asioissa, mielenterveyslain (1116/90) mukaisissa asioissa, väestökirjanpitoa koskevissa asioissa eikä työnvälityslain 3 a §:ssä tarkoitettua avustusta ja työllisyysasetuksen (737/87) mukaista työttömälle henkilölle annettua työllistämistukea koskevissa asioissa;

15) valmiuslain (1080/91) eikä puolustustilalain (1083/91) mukaisissa asioissa;

16) maksuttoman oikeudenkäynnin myöntämistä tai oikeudenkäyntiavustajan määräämistä koskevissa asioissa eikä oikeudenkäyntiavustajalle maksettavaa palkkiota ja kulukorvausta koskevassa asiassa, kun ratkaisu tehdään haki-jan eduksi;

17) viranomaisen sisäisissä taikka sen alaista hallintoa koskevissa asioissa;

18) valan vannomista tai vakuutuksen antamista koskevissa asioissa;

19) täytäntöönpanon kieltoa tai keskeyttämistä koskevissa asioissa; eikä

20) asioissa, joiden käsittely tuomioistuimessa muualla laissa säädetään maksuttomaksi.

Asetuksella voidaan lisäksi säätää vapautuksia maksujen suorittamisvelvollisuudesta, jos siihen on tärkeitä syitä.

7 §

Maksuvelvollisuudesta vapaat

Tämän lain mukaisten maksujen suorittamisesta ovat vapaat:

1) oikeusministeriön hallinnonalan viranomaiset sekä poliisi-, syyttäjä- ja ulosottoviranomaiset;

2) sosiaali- ja holhousasioita hoitavat kunnalliset viranomaiset asioissa, jotka koskevat sosiaali- tai holhoustointia;

3) vieraan valtion viranomaiset, kansalaiset ja oikeushenkilöt sekä kansainväliset elimet asioissa, joita käsitellään soveltaen kansainvälistä oikeusapua tai täytäntöönpanoa koskevia sopimuksia ja säännöksiä;

4) asianomaiset niissä asioissa, joissa heidät on muualla laissa vapautettu suorittamasta maksuja viranomaisen toimenpiteistä tai toimintakirjoista;

5) varattomaksi asianmukaisesti todistettu henkilö hänen etuaan ja oikeuttaan koskevassa asiassa; sekä

6) muutoksenhakija korkeimmassa hallinto-oikeudessa, mikäli korkein hallinto-oikeus muuttaa alemman viranomaisen, ei kuitenkaan keskusverolautakunnan, veroa tai julkista maksua koskevaa päätöstä muutoksenhakijan eduksi.

Lisäksi voidaan asetuksella säätää vapautus maksuvelvollisuudesta, jos siihen on tärkeitä syitä.

Jos maksun periminen olisi kohtuutonta, asian käsitellyt viranomainen tai maksun määräävä virkamies voi yksittäistapauksessa määrätä, ettei maksua peritä.

8 §

Maksujen perintä

Maksut peritään suoritteen valmistumisen jälkeen, jollei muuta ole säädetty. Asetuksella voidaan säätää ajasta, jonka kuluessa maksu on suoritettava, sekä ennakkomaksujen perimisestä. Asiakirjoja postitse toimitettaessa ei posti- ja lähetysmaksuja peritä.

Maksun suorittamisen laiminlyömisestä voidaan asetuksella säätää perittäväksi viivästyskorkoa ja perimiskuluja. Asetuksella voidaan säätää viivästyskoron ja perimiskulujen sijasta perittäväksi kiinteä viivästysmaksu.

Vähäisten saatavien perimättä jättämisestä voidaan säätää asetuksella.

9 §

Maksun määrääminen

Maksun määrää asian ratkaisija, esittelijä, pöytäkirjanpitäjä, toimituskirjan antaja tai muu tehtävään määrätty virkamies.

Maksun määräämisessä todettu virhe voidaan korjata noudattaen vastaavasti, mitä hallintomenettelylaissa (598/82) säädetään asia- ja kirjoitusvirheen korjaamisesta.

10 §

Maksua koskeva muutoksenhaku

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua maksun määränneeltä virkamieheltä tai viranomaiselta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saadaan hakea muutosta valittamalla siltä lääninoikeudelta, jonka tuomiopiirissä sijaitsee sen viranomaisen kanslia, jonka suoritteesta määrätystä maksusta on kysymys. Valitusaika on 30 päivää luettuna siitä, kun valittaja on saanut tiedon oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä. Lääninoikeuden päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.

Edellä 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuun ratkaisuun ei saa vaatia oikaisua eikä hakea muutosta.

11 §

Maksujen tarkistaminen

Edellä 3 §:ssä säädettyjen maksujen suuruus tarkistetaan kolmivuotiskausittain asetuksella rahan arvon muutosta vastaavasti. Maksujen suuruudet pyöristetään lähimpään 10 markkaan.

12 §

Ulosottokelpoisuus

Tässä laissa tai tämän lain nojalla annetussa asetuksessa säädetty maksut ja kustannusten korvaukset saadaan periä ilman tuomiota tai

päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.

13 §

Tarkemmat säännökset

Tarkempia säännöksiä perittävistä maksuista sekä lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

14 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tällä lailla kumotaan yleisen alioikeuden, maistraatin ja julkisen notaarin suoritteista perittävien maksujen perusteista 13 päivänä maaliskuuta 1987 annettu laki (285/87) ja sen nojalla annetut asetukset. Sellaisen asian käsittelystä, joka on tullut asianomaisessa viranomaisessa vireille ennen lain voimaantuloa, peritään käsittelymaksu enintään sen suuruisena kuin siitä perittävä maksu tai leimavero määräytyi asian vireille tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan. Vastaavasti peritään maksua ennen lain voimaantuloa tilatuista toimituskirjoista.

2.

Laki**oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 25 §, sellaisena kuin se on 2 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (104/79), sekä
muutetaan 24 luvun 7 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 19 päivänä joulukuuta 1921 annetussa laissa (274/21) seuraavasti:

24 luku
Oikeuden päätöksestä ja tuomiosta

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

7 §

Hovioikeudessa perittävistä maksuista säädetään erikseen.

3.

Laki**maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 7 §:n 2 momentin kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Täten kumotaan maksuttomasta oikeudenkäynnistä 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain 7 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 23 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1125/88).

2 §
Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

4.

Laki

jakolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan 14 joulukuuta 1951 annetun jakolain 329 §, sellaisena kuin se on muutettuna 2 päivänä toukokuuta 1972 ja 14 päivänä huhtikuuta 1978 annetuilla laeilla (321/72 ja 267/78), sekä *muutetaan* 328 §, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 2 päivänä toukokuuta 1972 ja 14 päivänä huhtikuuta 1978 annetuilla laeilla, seuraavasti:

328 §

Maa- ja metsätalouden istunnosta aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista.

Maa- ja metsätaloudessa perittävistä maksuista ja erillisten kustannusten korvaamisesta säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan
kuuta 199 . päivä

5.

Laki

vesilain 21 luvun 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain 21 luvun 9 §, sellaisena kuin se on 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (467/87), seuraavasti:

21 luku

Erityisiä määräyksiä

9 §

Asian käsittelystä vesituomioistuimessa aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista.

Vesituomioistuimissa perittävistä maksuista säädetään erikseen.

Todistajan ja asiantuntijan oikeudesta saada

korvaus matka- ja toimeentulokustannuksista sekä taloudellisesta menetyksestä samoin kuin sanotun korvauksen maksamisesta sekä asianosaisen velvoittamisesta suorittamaan valtiolle sen varoista maksettu korvaus on voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

Tämä laki tulee voimaan
kuuta 199 . päivä

6.

Laki**työtuomioistuimesta annetun lain 45 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työtuomioistuimesta 31 päivänä heinäkuuta 1974 annetun lain (646/74) 45 § seuraavasti:

45 §	Tämä laki tulee voimaan päivänä
Työtuomioistuimessa perittävistä maksuista	kuuta 199 .

säädetään erikseen.

Toimituskirjamaksuja ei peritä asianosaisilta eikä kuultaviksi kutsutuilta heille annettavista pöytäkirjan otteista tai ratkaisuksista.

7.

Laki**markkinatuomioistuimesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan markkinatuomioistuimesta 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (41/78) 15 §:n 2 momentti sekä
lisätään 15 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 28 päivänä toukokuuta 1982 annetulla lailla (392/82), uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

15 §	Tämä laki tulee voimaan päivänä
-----	kuuta 199 .

Markkinatuomioistuimessa perittävistä maksuista säädetään erikseen.

Toimituskirjamaksuja ei peritä asianosaisilta eikä kuultaviksi kutsutuilta heille annettavista pöytäkirjan otteista tai ratkaisuksista.

8.

Laki

eräiden asiakirjain lähettämisestä tuomioistuimille annetun lain 4 §:n 2 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Täten kumotaan eräiden asiakirjojen lähettämisestä tuomioistuimille 7 päivänä touku-kuuta 1965 annetun lain (248/65) 4 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 31 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (663/78).

2 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 199 .

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Hannele Pokka*

2.

Laki**oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 25 §, sellaisena kuin se on 2 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (104/79), sekä

muutetaan 24 luvun 7 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 19 päivänä joulukuuta 1921 annetussa laissa (274/21) seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 luku**Oikeuden päätöksestä ja tuomiosta****7 §**

Asianosainen, joka ei ole saattanut asiaa hovioikeuteen, älköön olko velvollinen lunastamaan sen tuomiota tai päätöstä, ellei hänelle ole siinä jotakin tuomittu tahi hänen muuten katsota sitä tarvitsevan tahi hän ole sitä pyytänyt.

Hovioikeudessa perittävistä maksuista säädetään erikseen.

30 luku**Muutoksenhaku hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen****25 §**

*Jos asianosainen on laiminlyönyt tässä luvussa säädetyn velvollisuuden antaa jäljennöksen valitus- tai vastauskirjelmästä taikka niihin liitetyistä asiakirjoista, tehdään jäljennökset hovioikeudessa. Luvun 10 §:ssä tarkoitetun vastauksen antamista varten tarvittava jäljennös muutoksenhakukirjelmästä ja siihen liitetyistä asiakirjoista tehdään korkeimman oikeuden toimesta. Korvaus kustannuksista, jollei asianosainen sitä suori-
ta, peritään lääninhallituksen toimesta hovioikeuden tai korkeimman oikeuden ilmoituksen perusteella verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädettyssä järjestyksessä.*

Jos asiakirjoista tarvitaan useampia jäljennöksiä, puuttuvat jäljennökset tehdään valtion kustannuksella.

(Kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 . _____

3.

Laki**maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 7 §:n 2 momentin kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

7 §

*Jos hakemusasias-
 ma on jollekin hakijoista
 myönnetty maksuton oikeudenkäynti, hakemus-
 maksua ei peritä.*

(Kumotaan)

 Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 199 .

4.

Laki**jakolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*kumotaan 14 päivänä joulukuuta 1951 annetun jakolain 329 §, sellaisena kuin se on muutettuna
 2 päivänä toukokuuta 1972 ja 14 päivänä huhtikuuta 1978 annetuilla laeilla (321/72 ja 267/78),
 sekä*

*muutetaan 328 §, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 2 päivänä toukokuuta 1972 ja 14
 päivänä huhtikuuta 1978 annetuilla laeilla, seuraavasti:*

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

328 §

Maaioikeustuomarille ja maaioikeuden jäse-
 nille tulevat palkkio, korvaukset ja päiväraha
 suoritetaan valtion lopullisena menona. Muut
 tuomioistuimen istunnosta aiheutuneet menot
 suoritetaan etukäteen valtion varoista. Edellä
 mainitut menot suoritetaan oikeusministeriön
 käyttöön tätä varten asetetuista varoista.

Maaioikeuden istunnon kustannusten korva-
 uksena peritään valtiolle kustannukset 320 §:ssä
 mainitusta istunnon ilmoittamisesta sanoma-
 lehdessä, apumiesten ja asiantuntijain palkki-
 oista, apumiehille maksetuista matkakulujen
 korvauksista ja päivärahoista, istuntohuoneen
 vuokrasta sekä maaioikeustuomarin ja jäsenten,
 toimitusinsinöörin sekä apumiesten ja asian-
 tuntijain kuljetuksista toimitusalueella.

328 §

*Maaioikeuden istunnosta aiheutuvat kustan-
 nukset suoritetaan valtion varoista.*

*Maaioikeudessa perittävistä maksuista ja eril-
 listen kustannusten korvaamisesta säädetään
 erikseen.*

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Maaoikeuden päätöksessä on mainittava ken-
nen on valtiolle suoritettava 2 momentissa
tarkoitettu korvaus sekä, jos se pannaan use-
ampien suoritettavaksi, kuinka paljon kunkin
on suoritettava. Päätökseen on liitettävä 2
momentissa tarkoitettujen korvausten määrää-
misperusteita ja suuruutta osoittava laskelma.

Maaoikeuden päätös 2 momentissa tarkoite-
tun korvauksen perimisestä voidaan panna
täytäntöön sen estämättä, että siihen on haettu
muutosta.

329 §

Milloin 328 §:n 2 momentissa mainitun kor-
vauksen periminen asianosaiselta olisi ilmeisesti
kohtuutonta, saa maaoikeus määrätä, että sen
istunnon kustannukset jäävät valtion lopulliseksi
menoksi.

Jos asianosainen on vastoin selviä syitä vaa-
tinut maaoikeuden istuntoa, voidaan hänet, poi-
keten 328 §:n säännöksistä, velvoittaa korvaa-
maan istunnon kustannukset sekä muut aikaan-
saamansa kustannukset ja vahinko. Tällöin on
maaoikeuden päätöksissä myös vahvistettava
maaoikeustuomarille ja maaoikeuden jäsenille
tulevat palkkio, korvaukset ja päiväraha.

329 §

(Kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

5.

Laki**vesilain 21 luvun 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain 21 luvun 9 §, sellaisena kuin se on 30
päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (467/87), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

21 luku

Erityisiä määräyksiä

9 §

Edellä 14 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoi-
tetussa tuomioistuimessa on muissa vesiasioissa
kuin riita-asiaassa ja sellaisessa rikosasiassa,

21 luku

Erityisiä määräyksiä

9 §

Asian käsittelystä vesituomioistuimessa aiheu-
tavat kustannukset suoritetaan valtion varoista.

Voimassa oleva laki

jossa virallinen syyttäjä vaatii rangaistusta, hakijan tai valittajan maksettava kustannukset, jotka johtuvat tiedoksiantojen toimittamisesta taikka istunnon tai katselmuksen tai tarkastuksen pitämisestä muualla kuin oikeuden sijaintipaikalla. Sanotut kustannukset maksetaan kuitenkin valtion varoista, jos hakijalle tai valittajalle on asiassa myönnetty maksuton oikeudenkäynti taikka kysymys on edunmenetyksestä kärsineen vireillepanemasta hakemuksesta tai tekemästä valituksesta. Vahingon aiheuttaja tai maksuttoman oikeudenkäynnin saaneen asianosaisen hävinnyt vastapuoli on velvoitettava korvaamaan valtiolle, mitä sen varoista edellä sanotun mukaisesti on maksettu, ellei kustannuksia olosuhteet ja asian laatu huomioon ottaen ole kohtuullista jättää joko kokonaan tai osaksi valtion vahingoksi.

Tuomioistuimen jäsenille ja virkamiehille tuleva päiväraha ja matkakustannusten korvaus suoritetaan valtion varoista sen lopullisena menona.

Riita-asiain sekä I momentissa tarkoitettujen rikosasiain kustannuksista on soveltuvin osin ja vastaavasti voimassa, mitä riita- ja rikosasioiden kustannusten korvauksesta yleisessä alioikeudessa.

Todistajan ja asiantuntijan oikeudesta saada korvaus matka- ja toimeentulokustannuksista sekä taloudellisesta menetyksestä samoin kuin sanotun korvauksen maksamisesta sekä asianosaisen velvoittamisesta suorittamaan valtiolle sen varoista maksettu korvaus on voimassa, mitä niistä on säädetty.

Vesituomioistuimen ja vesioikeustuomarin toimituskirjoista suoritettavasta lunastuksesta ja näiden virkatoimista suoritettavista toimituspalkkioista säädetään asetuksella.

Ehdotus

Vesituomioistuimissa perittävistä maksuista säädetään erikseen.

Todistajan ja asiantuntijan oikeudesta saada korvaus matka- ja toimeentulokustannuksista sekä taloudellisesta menetyksestä samoin kuin sanotun korvauksen maksamisesta sekä asianosaisen velvoittamisesta suorittamaan valtiolle sen varoista maksettu korvaus on voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

6.

Laki**työtuomioistuimesta annetun lain 45 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työtuomioistuimesta 31 päivänä heinäkuuta 1974 annetun lain (646/74) 45 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

45 §

Asianosaiset ja kuultaviksi kutsutut saavat maksutta kappaleen esivalmistelussa annettua ratkaisua ja työtuomioistuimen tuomiota sekä pyynnöstä otteen esivalmistelussa ja pääkäsitelyssä laaditusta pöytäkirjasta.

Työtuomioistuimeen annettavia asiakirjoja ei tarvitse varustaa leimoilla.

45 §

Työtuomioistuimessa perittävistä maksuista säädetään erikseen.

Toimituskirjamaksuja ei peritä asianosaisilta eikä kuultaviksi kutsutuilta heille annettavista pöytäkirjan otteista tai ratkaisuksista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

7.

Laki**markkinatuomioistuimesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan markkinatuomioistuimesta 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (41/78) 15 §:n 2 momentti sekä
lisätään 15 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 28 päivänä toukokuuta 1982 annetulla lailla (392/82) uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

Markkinatuomioistuimen asia- ja toimituskirjat annetaan maksuitta.

Markkinatuomioistuimessa perittävistä maksuista säädetään erikseen.

Toimituskirjamaksuja ei peritä asianosaisilta eikä kuultaviksi kutsutuilta heille annettavista pöytäkirjan otteista tai ratkaisuksista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

8.

Laki

eräiden asiakirjain lähettämisestä tuomioistuimille annetun lain 4 §:n 2 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

*Jos postitse tai lähetin välityksellä saapuneista
asiakirjoista puuttuvat vain leimaverolain
13 §:ssä tarkoitetut leimamerkit, asiakirjat on
kuitenkin otettava vastaan.*

(Kumotaan)

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

Asetus

tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista

Oikeusministerin esittelystä säädetään tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista päivänä kuuta 199 annettun lain (/) nojalla:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Sovelletamisala

Tuomioistuimen, maistraatin, julkisen notaarin, haastemiehen, kaupunginviskaalin ja maakunnansyyttäjän suoritteista peritään valtiolle hakemusmaksuja, toimitusmaksuja ja toimituskirjamaksuja sekä erillisten kustannusten korvausta tämän asetuksen mukaan, jollei toisin säädetä.

Haastemieslain (505/86) 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tiedoksiantoon oikeutettujen virkamiesten suoritteista peritään maksuja siten kuin haastemiesten osalta säädetään.

Tätä asetusta sovelletaan myös Ahvenanmaan läänioikeudessa.

2 §

Kokonaiskustannusten laskeminen

Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (/) 4 §:n mukaiset kokonaiskustannukset lasketaan valtion maksuperusteasetuksessa (211/92) säädetyllä tavalla.

2 luku

Hakemusmaksut ja toimitusmaksut

3 §

Yleinen alioikeus

Hakemusasian käsittelystä yleisen alioikeuden kansliassa tai oikeuden istunnossa peritään

hakemusmaksuja tämän pykälän 2—4 momentin mukaisesti.

Hakemuksesta vireille tulevan asian käsittelystä peritään 350 markkaa, jollei 3 tai 4 momentista muuta johdu.

Jäljempänä mainittujen hakemusasioiden käsittelystä peritään seuraavat hakemusmaksut:

1) avioeroasia:

a) 350 mk

b) asian jatkokäsittely harkinta-ajan jälkeen 200 mk;

2) holhouslaissa mainittu asia:

a) 150 mk

b) kun käsittely sisältää kuuluttamisen virallisessa lehdessä, 300 mk;

3) avioehtoasia, avioliittolain (234/29) 35 §:n 4 momentissa, 45 §:n 1 momentissa tai 105 §:ssä, avioliittolain voimaannpanosta annetun lain 4 §:n 3 momentissa, eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain 16 §:ssä tarkoitettu asia tai lahjanlupausten 6 §:n mukainen asia 300 mk;

4) testamentin tai välitystuomion tallettamista koskeva asia 125 mk;

5) perukirjan rekisteröintiä tai perunkirjoitusajan pidentämistä koskeva asia 125 mk;

6) lainhuudatusasia ja tontinvuokrasopimuksen rekisteröintiasia:

a) 300 mk

b) kun käsittely sisältää kuuluttamisen virallisessa lehdessä, 600 mk

c) annetun lainhuudon selvittäminen tai muun tiedon merkitseminen rekisteriin 125 mk;

7) kiinnitysasia:

a) kiinnityksen vahvistamista koskeva asia 200 mk

b) muu kiinnitysasia 125 mk;

8) tontin tai yleisen alueen muodostamista

koskeva asia 900 mk;

9) maksamismääräysasia:

- a) maksamismääräysilmoituksen antaminen ja sen tiedoksianto 250 mk
- b) maksamismääräyksen antaminen 125 mk;

10) konkurssiasia kultakin käsittelykerralta erikseen seuraavasti:

- a) hakemus, velallisen kuulustelu, velkojain kuulustelu, esiinhuuto sekä jälkivalvontaan liittyvät käsittelyt 300 mk
- b) valvonta ja tuomio 900 mk.

Maksutta käsitellään seuraavat hakemusasiat:

- 1) isyyden tunnustamista koskeva asia;
- 2) perukirjan rekisteröinti, kun pesä on varaton;
- 3) tuomioistuimen omasta aloitteestaan tai toisen viranomaisen ilmoituksesta käsittelemä asia; ja
- 4) pakkokeinolain (450/87) mukainen asia.

4 §

Maistraatti

Asiassa, jossa maistraatti tekee päätöksen tai muun pyydetyn toimenpiteen suoraan hakemuksesta tai ilmoituksesta kuulematta vastapuolta tai hankkimatta muulta viranomaiselta lausuntoa tai muuta selvitystä, peritään hakemusmaksuna 150 markkaa.

Asiassa, jossa maistraatti antaa lopullisen päätöksen kuulemis- tai selvitysmenettelyn jälkeen, peritään hakemusmaksuna 450 markkaa. Maksu sisältää korvauksen myös asian tiedoksiannosta.

Maistraatin ennen asian lopullista ratkaisua antamasta päätöksestä, jolla myönnetään väliaikainen takavarikko, hukkaamiskielto, muu turvaamistoimenpide taikka toimenpidekielto, peritään erikseen 2 momentissa säädetty maksu.

Tässä pykälässä säädettyjä maksuja ei peritä:

- 1) ulosmittausta tai ulosottomiehen muuta menettelyä koskevasta valituksesta;
- 2) elinkeinon harjoittamisen lopettamista, osoitteenmuutosta tai siihen rinnastettavaa vähäistä muutossilmoitusta koskevasta asiasta; eikä

3) maistraatin omasta aloitteestaan tai toisen viranomaisen ilmoituksesta käsittelemästä asiasta.

5 §

Alusrekisteriasiat maistraatissa

Maistraatin suoritteista alusrekisteriviranomaisena peritään hakemusmaksuja seuraavasti:

- 1) alusrekisteriasia 200 mk
- 2) aluskiinnityksen vahvistamisasia 200 mk
- 3) muu aluskiinnitystä koskeva asia 125 mk.

Hakemusmaksua ei kuitenkaan peritä aluksen rekisteristä poistamista koskevan asian käsittelystä eikä myöskään alusrekisterilain (211/27) 22 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen johdosta tehtävistä toimenpiteistä.

6 §

Julkinen notaari

Julkisen notaarin toimenpiteistä peritään toimitusmaksuja seuraavasti:

- 1) protesti 150 mk;
- 2) tallelokeron avaaminen tai sulkeminen 150 mk sekä kultakin avatulta tai suljetulta lokerolta lisäksi 20 mk;
- 3) muusta julkisen notaarin suorittamasta toimenpiteestä, ei kuitenkaan isyyslain 15 §:n mukaisen tunnustamislauseman vastaanottamisesta eikä kaupanvahvistuksesta, 150 mk.

7 §

Haastemies

Haastemiehen suorittamasta tiedoksiannosta siitä annettavine todistuksineen peritään toimitusmaksuna 125 markkaa. Tiedoksiantoyrityksestä peritään samansuuruinen maksu. Maksu peritään kaksinkertaisena, mikäli tiedoksiantoon varattu aika on viikkoa lyhyempi tai tiedoksiannon vastaanottajasta annetut osoitetiedot ovat puutteellisia. Maksua ei peritä asioissa, joiden käsittelystä säädettyyn maksuun sisältyy korvaus myös tiedoksiannosta.

8 §

Hovioikeus

Hakemusasian käsittelystä hovioikeudessa peritään hakemusmaksuna 300 markkaa.

3 luku

Toimituskirjamaksut

9 §

Todistusmaksut

Eri tilauksesta annettavista todistuksista pe-

ritään todistumaksuja seuraavasti:

- 1) yleinen alioikeus:
 - a) rasiustodistus 100 mk
 - b) lainhuutotodistus tai oikeaksi todistettu jäljennös lainhuutorekisterikortista 35 mk
 - c) muu todistus 35 mk;
- 2) maistraatti:
 - a) kansallisuuskirja 230 mk
 - b) väliaikainen kansallisuustodistus 100 mk
 - c) rasiustodistus aluksesta 100 mk
 - d) alusrekisterinote 175 mk
 - e) kaupparekisterinote 70 mk
 - f) yhdistysrekisterinote 60 mk
 - g) muu todistus 35 mk;
- 3) julkinen notaari:
 - a) ennen otetun jäljennöksen oikeaksi todistaminen 10 mk sivulta, enintään kuitenkin 100 markkaa asiakirjalta
 - b) todistus, joka annetaan erityisenä asiakirjana tai kirjoitetaan julkiselle notaarille esitettyyn asiakirjaan (notaarintodistus) 35 mk;
- 4) kaupunginviskaali ja maakunnansyyttäjä: todistus 35 mk;
- 5) maa-oikeus, vesioikeus, työtuomioistuimien, markkinatuomioistuimien ja läänioikeus:
 - a) todistus 50 mk
 - b) vesioikeudessa pidettävän rekisterin ote 50 mk;
- 6) hovioikeus, vesiyläoikeus, korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus: todistus 75 mk.

Todistuksesta, joka kirjoitetaan ilman eri pyyntöä asiakkaalle annettavaan asiakirjaan, ei peritä todistumaksua.

Todistuksesta, jonka viranomaisen julkisena kaupanvahvistajana merkitsee kiinteistön luovuttamisesta tehtyihin asiakirjoihin, ei edellä säädettyä todistumaksua peritä.

Todistus, jonka tuomari antaa asianomaiselle puhevallan varaamista varten, on maksuton.

Maksua ei peritä todistuksesta, joka annetaan maksutta käsiteltäväksi säädettyssä asiassa.

10 §

Otemaksut ja jäljennösmaksut

Pöytäkirjasta tai muusta viranomaisen arkistossa säilytettävästä asiakirjasta eri tilauksen perusteella valmistettavasta otteesta tai jäljennöksestä, joka todistetaan oikeaksi, peritään

ote- tai jäljennösmaksuna 10 markkaa sivulta. Asianomaiselta perittävä ote- tai jäljennösmaksu ei saa olla suurempi kuin 250 markkaa asiakirjalta.

Asianomaiselle ilman eri tilausta annettavista asiakirjoista ei maksua peritä. Maksua ei peritä myöskään uskotulle miehelle tai toimitsijamiehelle annettavasta erillisestä määräyksestä tai muusta vastaavasta asiaan liittyvästä toimituskirjasta. Nimikirjanote ja työtodistus annetaan maksutta.

Asiakirjan oikeaksi todistamattomasta jäljennöksestä peritään ensimmäiseltä sivulta 5 markkaa ja kultakin seuraavalta sivulta 2 markkaa 50 penniä. Seuraavista kopioista samaa sivua peritään 50 penniä sivulta.

Telekopiona toimitettavasta jäljennöksestä peritään 1 momentin mukainen maksu. Telekopiona toimitettavasta todistusjäljennöksestä peritään kuitenkin maksu kuten todistuksesta.

4 luku

Erilliset kustannukset

11 §

Kuuluttamis- ja eräät muut kustannukset

Kustannukset, jotka aiheutuvat virallisen lehden perimistä ilmoitusmaksuista, sisältyvät suoritteesta perittävään maksuun edellä 3 §:n 3 momentin 2 kohdan b alakohdassa, 3 kohdassa, 6 kohdan b alakohdassa ja 10 kohdassa mainituissa asioissa. Muissa maksullisissa asioissa peritään virallisessa lehdessä kuuluttamisesta aiheutuneet kustannukset erikseen täysimääräisinä. Kuuluttamisesta muissa lehdissä peritään jokaiselta käsittelymaksun suorittamiseen velvolliselta kuuluttamiskustannusten korvauksena 250 markkaa.

Jos asianomainen on laiminlyönyt hänen velvollisuudekseen säädetyn jäljennösten antamisen viranomaiselle, ne valmistetaan hänen kustannuksellaan. Tällöin peritään jäljennösmaksua 10 §:ssä säädetyn määräisenä.

Asian käsittelyn sisältävästä (ääni- tai kuva)nauhoitteesta peritään sen tilaajalta nauha-kustannuksen lisäksi toimituskustannuksena 75 markkaa nauhalta.

5 luku

Erinäiset säännökset

12 §

Maksun perintä

Maksuvelvollisen suoritettavaksi määrätty maksu peritään suoritteiden valmistumisen jälkeen toimituskirjaa tai muuta asiakirjaa luovutettaessa, postiennakolla tai erillisellä laskulla. Mikäli asia, josta on säädetty perittäväksi vain yksi maksu, siirretään välitoimenpidettä varten toiseen käsittelytilaisuuteen, peritään maksu ensimmäisen käsittelykerran jälkeen.

Maksua laskulla perittäessä se on suoritettava viimeistään laskuun merkittynä eräpäivänä, jota ei saa määrätä aikaisemmaksi kuin kolmen viikon eikä myöhäisemmäksi kuin kuuden viikon päähän siitä päivästä, jona lasku annetaan asiakkaalle tai postin kuljetettavaksi.

Maksuvelvollinen voi suorittaa suoritteesta valtiolle tulevan maksun myös etukäteen, jos asianomainen viranomainen tämän hyväksyy.

Viranomaisen on maksun perinnässä otettava huomioon perimisestä valtiolle aiheutuvat kustannukset ja perimisen todennäköinen on-

nistuminen. Viranomainen voi tarvittaessa valtion kokonaisuuteen huomioon ottaen luopua vähäisen maksun perimisestä.

13 §

Viivästysseuraamukset

Jos maksuvelvollinen ei suorita hänen maksettavakseen määrättyä maksua määräajassa tai jättää postiennakon lunastamatta, häneltä voidaan periä lisäksi viivästysmaksuna 50 markkaa suoritteelta.

14 §

Tarkemmat määräykset

Oikeusministeriö antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä tämän asetuksen täytäntöönpanosta.

15 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tällä asetuksella kumotaan haastetiedoksiannoista suoritettavista maksuista 21 päivänä joulukuuta 1990 annettu asetus (1239/90).

